

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Strategii pentru echilibrarea balanței comerciale a României prin stimularea și susținerea producției naționale. Studiu de caz: PENNY (REWE România)

Autori:

Prof.Univ.Dr. Nicolae Istudor

Conf.Univ.Dr. Tănase Stamule

Lect.Univ.Dr. Sorin Anagnoste

Lect.Univ.Dr. Mihai Dinu

25.05.2023

Cuprins

Introducere	3
Analiza balanței comerciale a României.....	5
Minută masă rotundă #1 - Industrializării cărnii de porc și pește în România	15
Minută masă rotundă #2 - Fabricarea produselor lactate și a brânzeturilor .	18
Minută masă rotundă #3 - Fabricarea preparatelor pentru hrana animalelor de companie (hrană umedă și snacks)	22
Minuta masă rotundă #4 - Fabricarea de săpunuri, detergenți, produse de curățare și cosmetice.....	25
Minută masă rotundă #5 - Cultivarea, prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor	30
Minută masă rotunda #6 - Fabricarea produselor de patiserie și a snack-urilor	35
Minută masă rotundă #7 - Industria băuturilor spirtoase și a berii.....	43
Concluzii	49

Introducere

Acest studiu a venit ca o nevoie atât din partea mediului de afaceri, cât și a Guvernului, pentru a analiza deficitul de balanță comercială al României. Pe deoparte mediul de afaceri, în special retailerii, nu reușesc să pună la dispoziția clienților produse Triplu RO (3RO). Produsele provenite, procesate și ambalate în România înseamnă:

- o economie circulară care să genereze mai multă valoare pentru țară;
- un cost mai mic pentru transport datorită proximității;
- mai multă grijă pentru mediul înconjurător.

Pe de altă parte Guvernul României caută soluții concrete pentru a diminua deficitul comercial al țării (*ie. în valoare de aproximativ 34 de miliarde de euro în 2022*). În acest context, Academia de Studii Economice din București a fost cel mai indicat partener pentru dezvoltarea acestui studiu.

Retailerii locali și internaționali au realizat nevoia de a avea produse locale datorită mai multor factori:

- Căutarea la raft de către consumatori a produselor 3RO (*ex. proveniența este al treilea factor în preferințele de cumpărare ale consumatorilor după preț și calitate*);
- Scurtarea lanțului de aprovizionare înseamnă produse mai proaspete, precum și o disponibilitate mai crescută a produselor;
- Achiziționarea produselor 3RO de pe plan local înseamnă dezvoltarea comunităților locale (*ex. crearea de locuri de muncă, dezvoltarea întreprinderilor pentru a oferi produse și servicii noi, contribuția la bugetele locale și naționale prin taxe, etc*);
- Reducerea amprente de dioxid de carbon datorită producției locale.

Prezentul studiu a fost cerut de către compania PENNY (REWE Romania S.R.L) care și-a propus ca până la sfârșitul anului 2025 să poată oferi clienților produsele 3RO în proporție de minim 60%. Pentru a realiza acest lucru autorii acestui studiu au identificat cu ajutorul PENNY peste 200 de produse care fie nu se găsesc în România, fie nu sunt la calitatea și în cantitatea dorită. Aceste 200 de produse au fost împărțite în funcție de codul CAEN și pentru cele mai reprezentative dintre ele au fost organizate mese rotunde în perioada februarie – mai 2023 la Guvernul României și la Academia de Studii Economice din București, astfel:

1. Masă rotundă pe tema industrializării cărnii de porc și pește în România
2. Masă rotundă pe tema fabricării produselor lactate și a brânzeturilor
3. Masă rotundă pe tema fabricării preparatelor pentru hrana animalelor de companie (hrană umedă și snacks)
4. Masă rotundă pe tema fabricării de săpunuri, detergenți, produse de curățare și cosmetice
5. Masă rotundă pe tema cultivării, prelucrării și conservării fructelor și legumelor
6. Masă rotundă pe tema fabricării produselor de patiserie și a snack-urilor
7. Masă rotundă pe tema îmbutelierii băuturilor spirtoase și a berii

În cadrul întâlnirilor s-au respectat toate principiile concurențiale, iar la începutul fiecărei mese rotunde precizându-se obligația participanților de a se abține de la discuții cu implicații concurențiale.

La aceste întâlniri au participat reprezentanți ai ministerelor de resort, ai agențiilor de profil, al asociațiilor companiilor și, evident, al celor mai importante companii din acel cod CAEN (ie. invitați după mărimea cifrei de afaceri). Astfel, în urma acestor șapte mese rotunde au reieșit peste 100 de soluții pe care Guvernul României le poate implementa și care pot avea un impact semnificativ asupra economiei naționale.

Fără a crește volumul producției autohtone este aproape imposibil de a mai susține deficitul comercial și de a tempera inflația, care într-un final înseamnă scăderea generalizată a puterii de cumpărare a românilor.

Considerăm că cel puțin 25% din deficitul comercial poate fi acoperit cu măsurile propuse, iar modul de operare poate fi extins și către alte industrii provocatoare de deficit comercial.

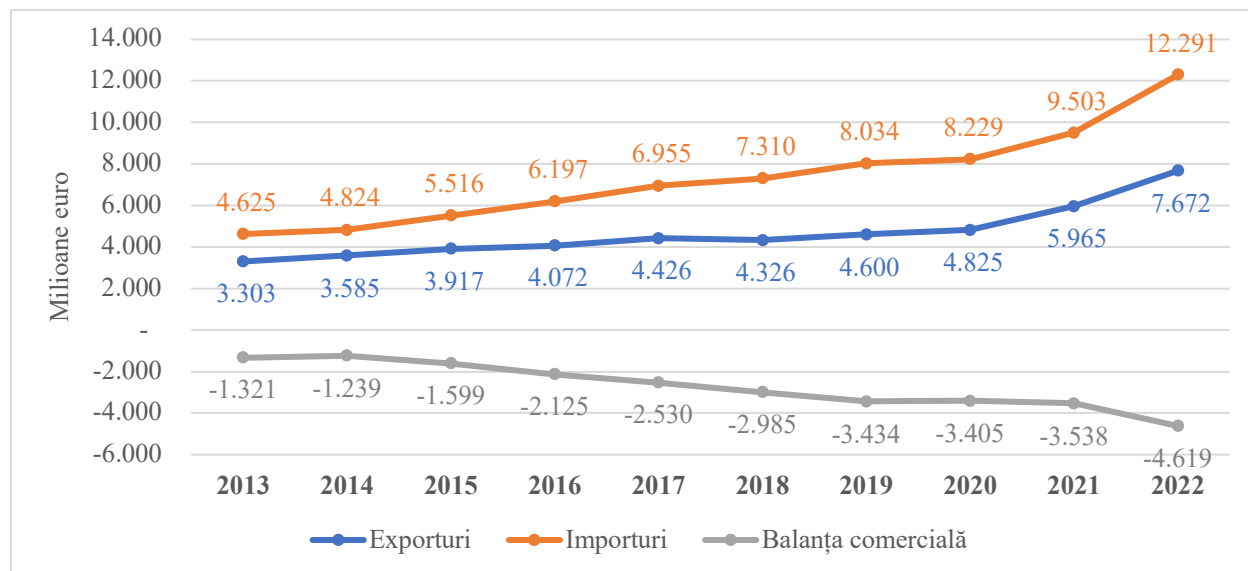
Analiza balanței comerciale a României

Evoluția deficitului comercial pentru produsele agroalimentare (cu excepția cerealelor) în ultimii 10 ani

Atât valoarea exporturilor, cât și a importurilor de produse agroalimentare, a avut o creștere constantă în ultimii 10 ani, cu o valoare a importurilor de produse agroalimentare permanent superioară exporturilor (*Figura 1*). Am eliminat din analiză comerțul internațional cu cereale atât pentru a evita denaturarea rezultatelor ca urmare a situației conjuncturale din ultimii ani care a condus la creșterea exporturilor de cereale, cât și pentru că valoarea adăugată a acestora în economie este redusă, lipsind capacitățile de a transforma cerealele în bunuri cu valoare adăugată mai ridicată.

Ritmul de creștere al importurilor a fost mai accelerat decât al exporturilor. Astfel, rata medie anuală de creștere a importurilor în perioada analizată a fost de 11,7%, comparativ cu o rată medie de creștere a exporturilor de 10,2%. Repercusiunile pot fi observate în deteriorarea semnificativă a balanței comerciale în ultimii 10 ani, care a atins 4,6 mld. euro în anul 2022. Valoarea exporturilor de produse agroalimentare (cu excepția cerealelor) a reprezentat 8,3% din totalul exporturilor în România, cea a importurilor 9,75% din total, în timp ce deficitul comercial al produselor agroalimentare (cu excepția cerealelor) a reprezentat 13,5% din totalul deficitului comercial al României în anul 2022. Evoluția în ultimii 10 ani este prezentată în *Tabelul 1*.

Figura 1. Evoluția exporturilor, importurilor și a balanței comerciale pentru produsele agroalimentare (cu excepția cerealelor) în perioada 2013-2022

Sursa datelor: INS

- **Evoluția exporturilor**

Doar 5 categorii de produse¹ depășesc o pondere de 5% din totalul produselor agroalimentare exportate în anul 2022. Pe primele locuri, la distanțe semnificative de restul categoriilor, se află Semințe și fructe oleaginoase; plante industriale sau medicinale (26,7% din total exporturi de produse agroalimentare) și Tutun și înlocuitori de tutun (19,4%), care au avut ponderi semnificative în ultimii 10 ani. Cu toate acestea, volumele exportate sunt destul de volatile de la an la an, inclusiv ca pondere din volumul total de exporturi (vezi Tabelul 2). Sunt urmate de categoria Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale (8,3%), Animale vii (6,2%) și Reziduuri ale industriei alimentare (5,08%).

- **Evoluția importurilor**

În cazul importurilor, 9 categorii de produse au o pondere de peste 5% din totalul importurilor de produse agroalimentare (vezi Tabelul 2). Pe primul loc se află produsele din categoria Carne și măruntaie comestibile (10,6% din totalul importurilor de produse agroalimentare, cu excepția cerealelor), a căror pondere în total a rămas relativ aceeași în ultimul deceniu. Pe locul al doilea se află categoria Semințe și fructe oleaginoase; plante industriale sau medicinale (9%), în creștere semnificativă în anul 2022 față de restul anilor, urmată de categoria Lapte și produse lactate; ouă; miere naturală (8,1%), pentru care valoarea importurilor a crescut continuu în ultimii 10 ani. Restul categoriilor și evoluția lor poate fi vizualizată în Tabelul 2.

- **Evoluția balanței comerciale**

Doar patru categorii de produse (cu excepția cerealelor) înregistrează excedent, astfel că valoarea exporturilor este mai mare decât a importurilor în cazul categoriilor Tutun și înlocuitori de tutun (excedent de 1,1 mld. euro în anul 2022), Semințe și fructe oleaginoase, plante industriale sau medicinale (excedent: 0,95 mld. euro), Animale vii (0,29 mld. euro) și Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale (0,17 mld. euro).

Cele mai mari deficite sunt înregistrate pentru categoriile Carne și măruntaie comestibile (deficit de 0,98 mld. euro în anul 2022, de 3,8 ori mai mare decât în urmă cu 10 ani), Fructe comestibile (0,73 mld. euro, de 3,34 ori mai mare decât în anul 2013) și Lapte și produse lactate (0,72 mld. euro, de 4,85 ori mai mare decât în urmă cu 10 ani, conform Tabelului 2).

- **Evoluții pe diferite categorii/tipuri de produse**

---

¹ Nomenclatorul Combinat grupează produsele agroalimentare în 4 secțiuni și 24 de capitole, pe care le-am denumit în text drept categorii

➤ **Carne de porc și pește**

Exporturile de carne de porc (grupa 0203) s-au păstrat la niveluri modeste și au cunoscut o scădere începând cu anul 2018, în timp ce importurile au crescut semnificativ, fiind de peste 3 ori mai mari în anul 2022 comparativ cu 2013. Aceasta a condus la adâncirea semnificativă a deficitului comercial pentru această grupă de produse, care a ajuns la 830,9 milioane euro în 2022 (Figura 2a). Practic, carnea de porc este categoria de produse cu cel mai mare deficit dintre toate tipurile de produse agroalimentare analizate, și reprezintă 18% din totalul deficitului comercial cu produse agroalimentare al României. Cel de-al doilea tip de produse din topul celor cu cel mai mare deficit, *Preparate de tipul celor folosite pentru hrana animalelor* (grupa 2309) se află la distanță semnificativă (442,8 milioane euro), adică 9,6% din totalul deficitului.

În categoria produselor reprezentând carnea din pește am introdus produsele *Pești vii; Pește proaspăt sau refrigerat; Pești congelați; Fileuri de pește și carne de pește (chiar tocată), proaspete, refrigerate sau congelate; Pește uscat, sărat sau în saramură, pește afumat, făina, pudră și aglomerate sub forma de pelete de pește, proprii alimentației umane* (grupele 0301-0305). Se observă o creștere semnificativă a importurilor începând cu anul 2020 față de numai o ușoară tendință de creștere a exporturilor (Figura 2b). Deficitul comercial se înrăutățește semnificativ, ajungând la 243 mil. euro. Însă deficitul pe această grupă de produse este dat în principal de evoluția a 3 dintre tipurile de produse. Astfel, peste o treime din deficit provine din evoluția nefavorabilă a comerțului internațional cu *Pește proaspăt sau refrigerat*, 29% din evoluția comerțului cu *Pește congelat* și 26% din evoluția comerțului cu *uri de pește și carne de pește (chiar tocată), proaspete, refrigerate sau congelate* (Figura 3a).

➤ **Produse lactate și brânzeturi**

Această categorie cuprinde produsele din grupele 0401-0406. Se remarcă din nou un trend de creștere semnificativă a importurilor pe tot parcursul perioadei analizate, astfel încât volumul importurilor de produse lactate și brânzeturi a fost de 3,5 ori mai mare în 2022 față de 2013, în timp ce volumul exporturilor a crescut de doar 2,3 ori în aceeași perioadă. Această evoluție duce la o adâncire a deficitului comercial, care a ajuns la 740,8 mil. euro în anul 2022, de 4 ori mai mare decât în 2013 (Figura 2c). Evoluția nu este însă similară pentru toate produsele. Constatăm că principala sursă a deficitului o constituie evoluția nefavorabilă a comerțului internațional cu *Brânză și caș*, responsabilă pentru mai mult de jumătate (54%) din deficitul pentru această categorie, urmată de *Lapte și smântână* (17%) și *Unt și alte grăsimi provenind din lapte* (14%) (Figura 3b).

➤ **Preparate pentru hrana animalelor de companie**

Această categorie cuprinde *Preparate de tipul celor folosite pentru hrana animalelor* (2309) și *Materiale vegetale și deșeuri vegetale, reziduuri și subproduse vegetale, chiar aglomerate sub forma de pelete, de tipul celor folosite în hrana animalelor, nedenumite și necuprinse în altă parte* (grupa 2308). Pentru grupa 2309 a fost înregistrat al doilea cel mai mare deficit comercial pe tipuri

de produse agroalimentare în anul 2022, de 442,8 mld euro, mai temperat în Figura 2d ca urmare a valorii pozitive înregistrate de grupa 2308 în anul 2022; poate fi însă o circumstanță conjuncturală, având în vedere soldul negativ al balanței comerciale înregistrat în majoritatea anilor analizați pentru grupa 2308. Este îngrijorătoare, prin urmare, evoluția comerțului internațional cu *Preparate de tipul celor folosite pentru hrana animalelor*.

➤ **Cultivarea, prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor**

Această categorie cuprinde pozițiile 0701-0714 (*Legume, plante, rădăcini și tuberculi*), 0801-0814 (*Fructe comestibile*), 2001-2009 (*Preparate din legume, fructe*). Deficitul comercial pentru întreaga categorie a fost de 1,6 miliarde euro în anul 2022, de 3,6 ori mai mare decât în anul 2013, ca urmare a creșterii semnificative a importurilor încă din anul 2014, în timp ce trendul crescător al exporturilor a fost mai redus. De altfel, volumul importurilor în 2022 a fost de 3 ori mai mare decât în 2014, în timp ce exporturile au fost de doar 1,9 ori mai mari decât în urmă cu 10 ani (Figura 2e).

De remarcat este faptul că *Fructele comestibile* sunt a doua categorie cu cel mai mare deficit comercial în rândul produselor agroalimentare, după categoria *Carne și măruntaie comestibile*, cu o valoare a deficitului de 730 mil. euro în anul 2022. În cadrul acestei categorii, principalele produse cu cea mai mare valoare a deficitului sunt *Citricile* (183,6 mil. euro) și *Bananele* (168,4 mil. euro), urmate de *Mere, pere și gutui, proaspete* (70 mil. euro), *Struguri, proaspeți sau uscați* (67,1 mil. euro) și *Caise, cireșe, vișine, piersici, prune și porumbe, proaspete* (61,2 mil. euro).

Categoria *Legume, plante, radacini și tuberculi* a înregistrat un deficit de 474,6 mil. euro, principalele tipuri de produse cu cel mai mare deficit fiind *Tomatele, în stare proaspătă sau refrigerate* (123,6 mil. euro), *Alte legume, în stare proaspătă sau refrigerată* (67,8 mil. euro) și *Legume, nefierte sau fierte în apă sau în abur, congelate* (60,4 mil. euro).

Deficitul categoriei *Preparate din legume, fructe* a fost de 399,1 mld. euro în 2022, cele mai mari deficite fiind pe următoarele tipuri de produse: *Fructe și alte părți comestibile de plante, altfel preparate sau conservate* (197,3 mil. euro) și *Alte legume preparate sau conservate altfel decât în oțet sau acid acetic, congelate* (91,2 mil. euro).

➤ **Fabricarea produselor de patiserie**

Această categorie cuprinde grupa 1905 *Produse de brutărie, de patiserie și biscuiți chiar cu adaos de cacao; hostii, casete goale de tipul celor utilizate pentru medicamente, prescuri, paste uscate din făina, din amidon sau din fecule în foi și produse similare*. Deficitul comercial pentru acest tip de produse este al cincilea cel mai mare între tipurile de produse din România în anul 2022. Deficitul comercial, de 326,9 mil. euro în 2022, a fost de 3,7 ori mai mare decât în 2013. Creșterea exporturilor, care au atins o valoare de 2,9 ori mai mare în 2022 față de 2013, a fost mai temperată decât cea a importurilor (creștere de 3,3 ori în aceeași perioadă) (Figura 2f).

➤ **Băuturi spirtoase și bere**

Am inclus în această categorie produsele *Bere fabricată din malț* (grupa 2203), *Alte băuturi fermentate* (2206), *Alcool etilic nenedenurat cu titru alcoolic volumic de minimum 80%; alcool etilic și alte distilate denaturate, de orice concentrație* (2207) și *Alcool etilic nenedenurat cu titru alcoolic volumic sub 80%; distilate, rachiuri, lichioruri și alte băuturi spirtoase* (2208). Deficitul comercial s-a ridicat la 443,1 mil. euro în 2022, de 4,9 ori mai mare decât în 2013. Importurile de astfel de produse au crescut accelerat, astfel că valoare din 2022 (de 541,1 mil. euro) a fost de 4,1 ori mai mare decât cea a importurilor din 2013, în timp ce valoarea exporturilor a crescut de numai 2,3 ori în aceeași perioadă (Figura 2g). Deficitul provine în special din comerțul internațional nefavorabil cu produsele de la pozițiile 2207 și 2208, care împreună au acumulat 90,4% din totalul deficitului din anul 2022 (Figura 3c)

Tabel 1. Comerțul internațional cu produse agroalimentare ca procent din total exporturi/importuri/deficit comercial al României

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
% exporturi de produse agroalimentare din total exporturi	6,67	6,83	7,17	7,10	7,07	6,39	6,67	7,76	7,99	8,34
% importuri de produse agroalimentare din total importuri	8,36	8,24	8,76	9,20	9,20	8,82	9,31	10,21	9,66	9,75
% deficit comercial produse agroalimentare din total deficit	22,96	20,45	19,13	21,31	19,52	19,74	19,85	18,51	14,94	13,54

Sursa datelor: INS

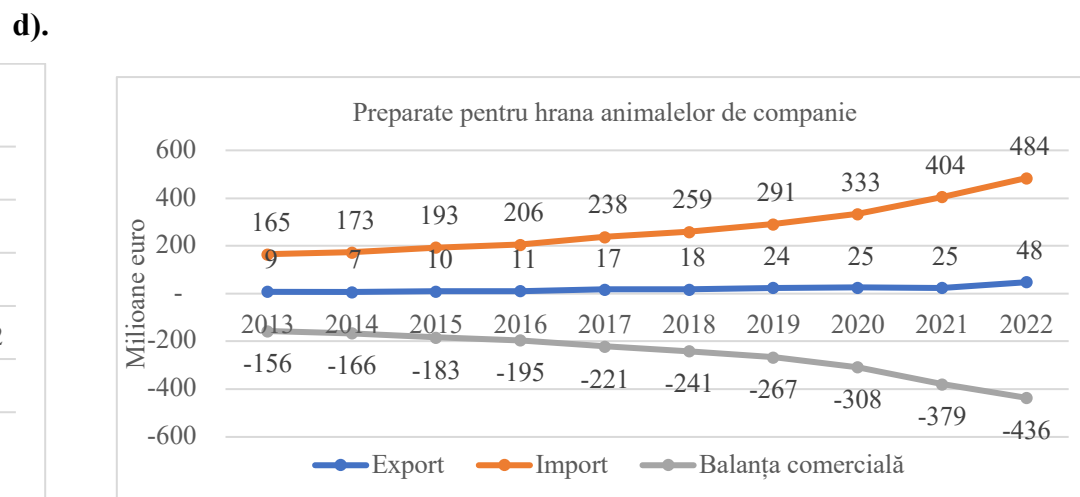
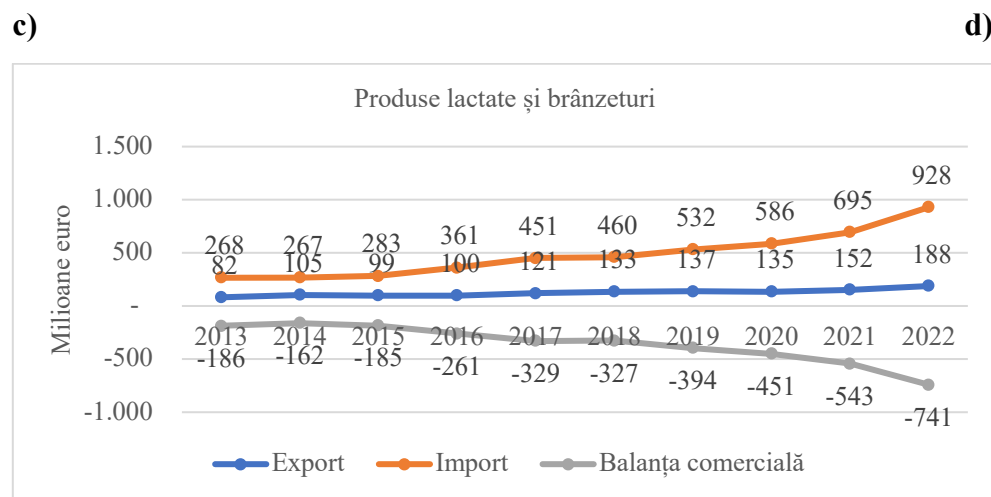
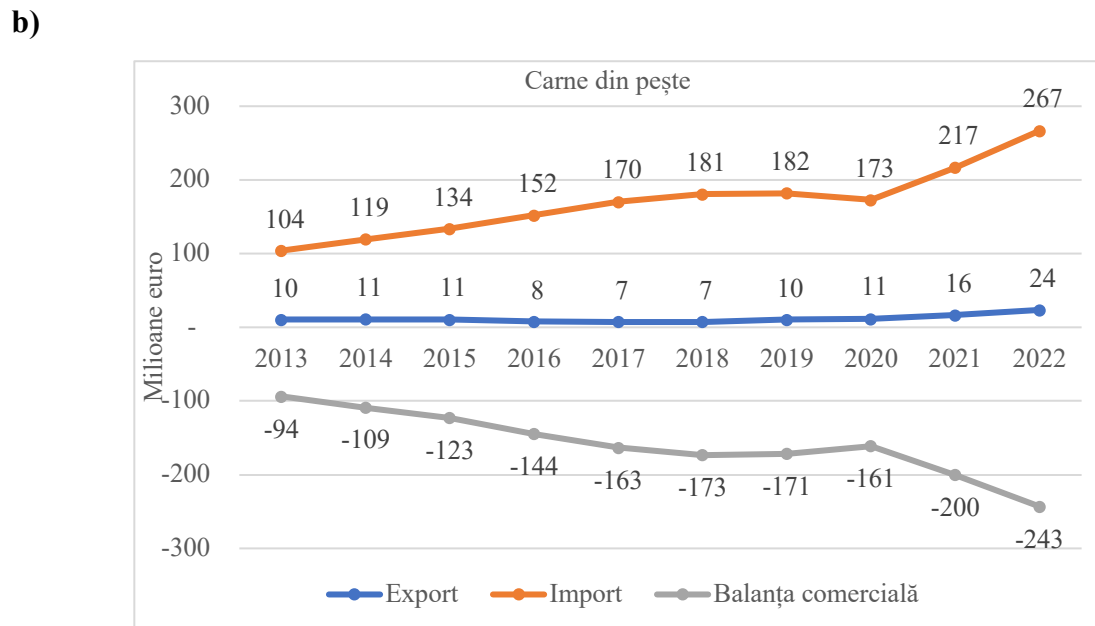
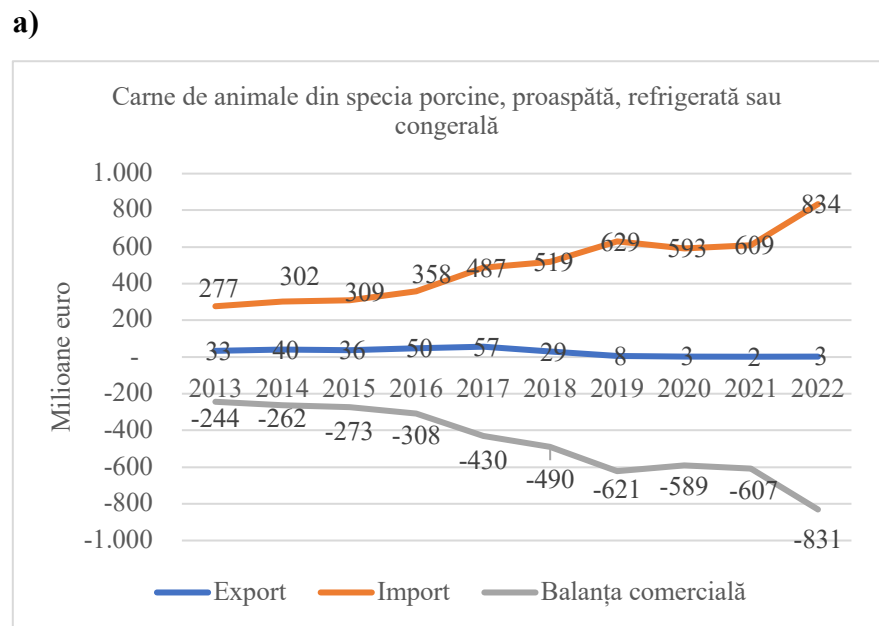
Tabel 2. Evoluția balanței comerciale pe principalele grupe de produse agroalimentare, mil. euro

<i>Grupe de produse</i>	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Modificare 2022 vs. 2013
I. Animale vii si produse animale	-368,6	-483,1	-472,4	-626,8	-742,4	-878,6	-1051,6	-1150,5	-1220,2	-1736,4	4,7
01. Animale vii	150,8	126,3	159,3	208,1	245,3	195,8	252,4	221,7	303,9	289,3	1,9
02. Carne si maruntaie comestibile	-261,2	-339,5	-324,2	-407,2	-479,1	-557,0	-702,7	-715,3	-737,8	-982,4	3,8
03. Peste si crustacee	-100,5	-118,3	-133,6	-155,3	-176,6	-186,2	-187,1	-175,8	-221,8	-273,4	2,7
04. Lapte si produse lactate; oua; miere naturala	-148,3	-135,2	-155,5	-245,9	-308,2	-302,7	-377,0	-441,8	-527,6	-719,2	4,8
05. Alte produse de origine animala	-9,5	-16,5	-18,4	-26,4	-23,7	-28,5	-37,2	-39,3	-36,9	-50,8	5,3
II. Produse vegetale	1529,4	1558,0	1037,3	1108,1	1106,6	1274,3	1360,0	429,4	2253,1	2370,8	1,6
06. Plante vii si produse de floricultura	-84,9	-90,4	-93,1	-112,2	-125,9	-130,2	-150,9	-148,8	-196,7	-223,5	2,6
07. Legume, plante, radacini si tuberculi	-106,2	-139,2	-184,4	-278,6	-270,6	-327,0	-421,5	-391,1	-423,3	-474,6	4,5
08. Fructe comestibile	-214,8	-246,7	-395,2	-509,7	-573,4	-573,0	-592,1	-625,5	-667,0	-730,3	3,4
09. Cafea, ceai, condimente	-152,7	-160,0	-192,6	-218,2	-222,2	-217,7	-225,1	-241,5	-268,8	-341,0	2,2
10. Cereale	1653,8	1694,7	1462,2	1505,1	1512,9	1851,1	2187,8	1466,3	2948,1	3333,8	2,0
11. Produse ale industriei moraritului	-94,3	-86,4	-81,6	-78,4	-84,8	-88,3	-96,7	-93,8	-105,6	-98,7	1,0

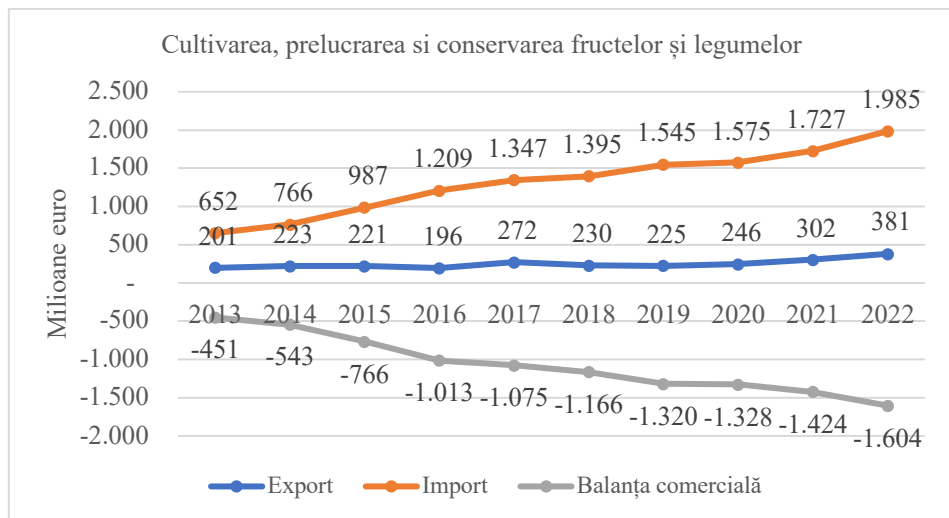
12. Seminte si fructe oleaginoase; plante industriale sau medicinale	547,0	603,7	546,4	826,0	899,1	781,0	685,8	494,6	996,6	942,0	1,7
13. Gume, rasini si alte seve	-18,7	-18,3	-24,3	-26,8	-28,6	-21,4	-26,9	-30,3	-30,3	-34,8	1,9
14. Materiale pentru impletit	0,1	0,7	0,0	0,9	0,0	-0,2	-0,5	-0,4	0,1	-2,2	
III. Grasimi si uleiuri animale sau vegetale	34,4	49,5	39,7	4,7	19,1	52,0	50,8	-7,1	85,5	172,8	5,0
15. Grasimi si uleiuri animale sau vegetale	34,4	49,5	39,7	4,7	19,1	52,0	50,8	-7,1	85,5	172,8	5,0
IV. Produse alimentare, bauturi si tutun	-862,7	-668,4	-741,6	-1105,8	-1399,9	-1581,2	-1605,3	-1210,3	-1708,2	-2092,0	2,4
16. Preparate din carne si peste	5,6	-4,1	-16,3	-12,5	-43,6	-42,5	-66,8	-76,8	-112,8	-135,7	
17. Zahar si produse zaharoase	-210,1	-139,8	-195,6	-217,4	-231,2	-217,4	-262,2	-227,9	-298,9	-400,9	1,9
18. Cacao si preparate din cacao	-123,6	-140,6	-161,7	-190,5	-192,3	-211,5	-233,8	-226,8	-252,1	-280,2	2,3
19. Preparate pe baza de cereale	-165,9	-170,1	-210,6	-250,2	-280,4	-302,4	-328,9	-345,1	-393,4	-474,3	2,9
20. Preparate din legume, fructe	-130,0	-157,5	-186,1	-224,8	-230,7	-265,6	-306,7	-311,9	-334,0	-399,1	3,1
21. Preparate alimentare diverse	-184,8	-191,5	-216,3	-240,1	-270,3	-325,9	-364,1	-359,4	-443,9	-509,2	2,8
22. Bauturi alcoolice si nealcoolice	-124,3	-120,1	-149,4	-204,8	-226,1	-244,8	-329,8	-341,4	-477,5	-585,5	4,7
23. Reziduuri ale industriei alimentare	-200,1	-193,2	-196,3	-213,2	-283,3	-285,7	-296,0	-342,0	-398,3	-397,5	2,0
24. Tutun si inlocuitori de tutun	270,4	448,5	590,6	447,5	358,0	314,5	582,9	1020,8	1002,8	1090,4	4,0

Sursa datelor: INS

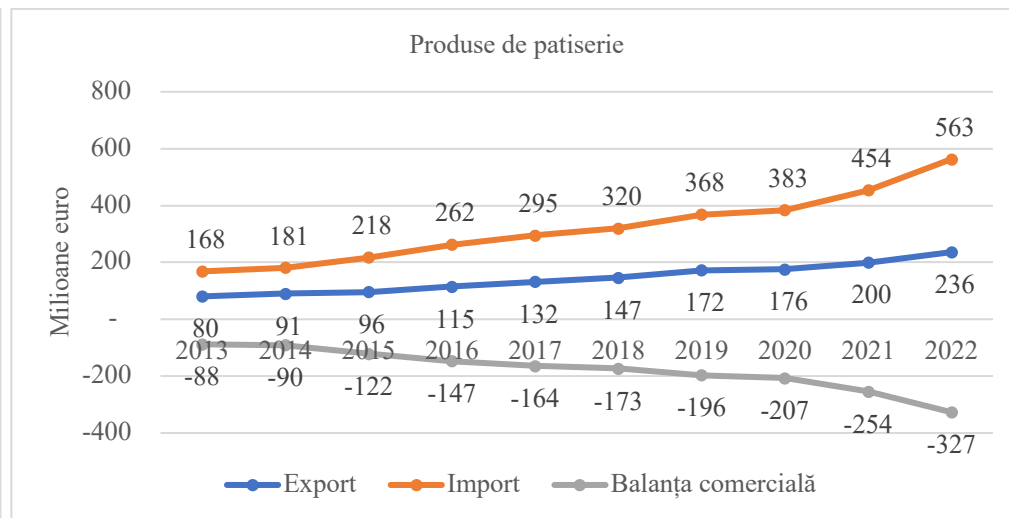
Figura 2. Evoluția comerțului internațional pentru diferite tipuri de produse

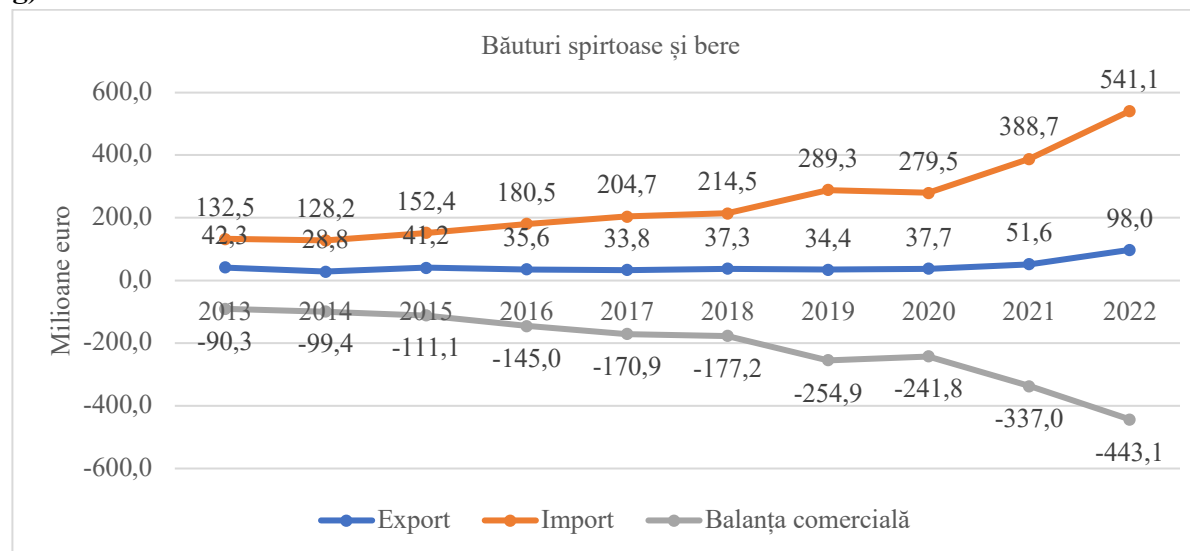
e)

f)

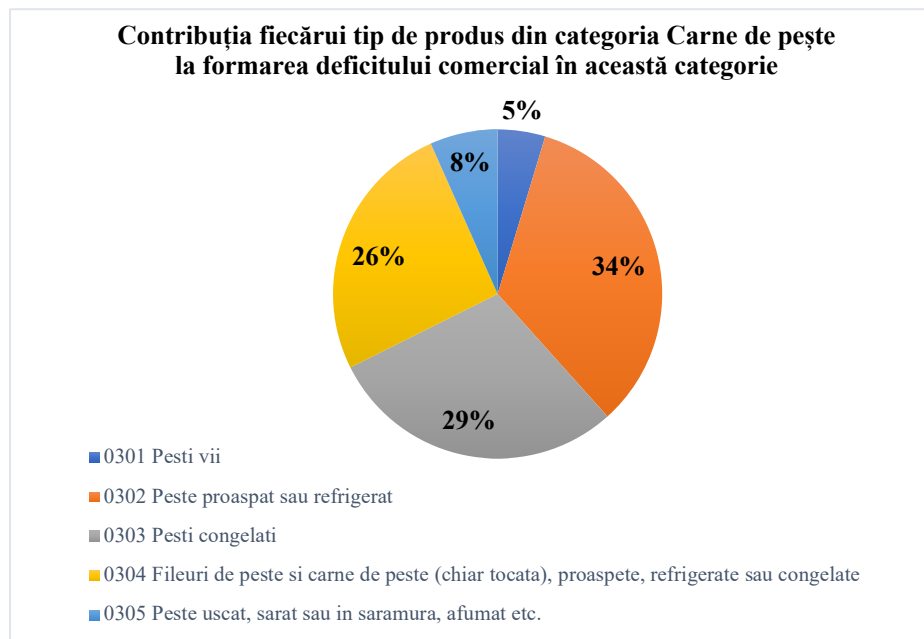

g)

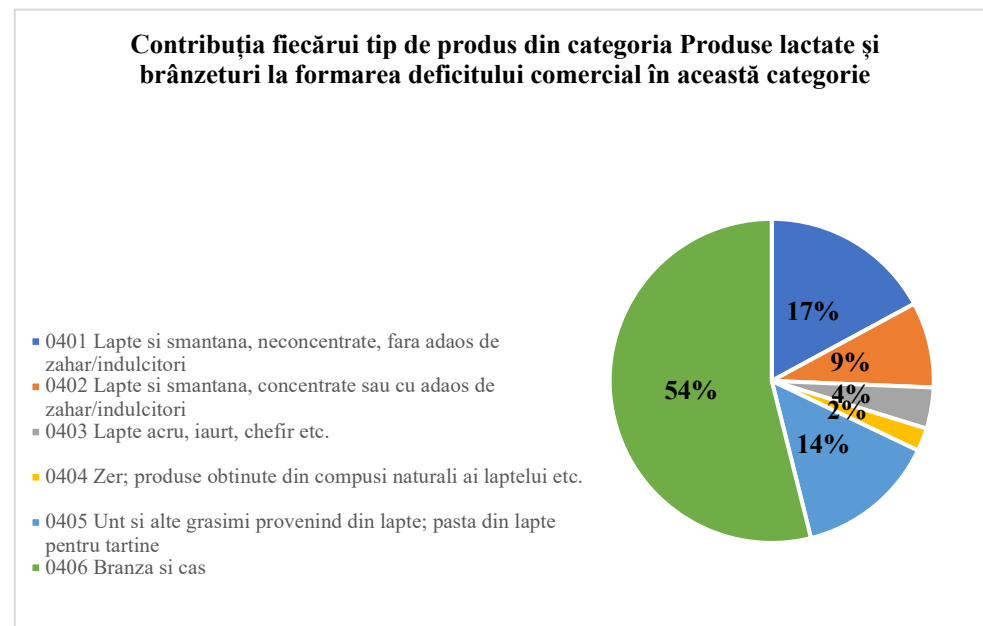

Figura 3. Contribuția tipurilor de produse din diverse categorii la formarea deficitului în categoria respective

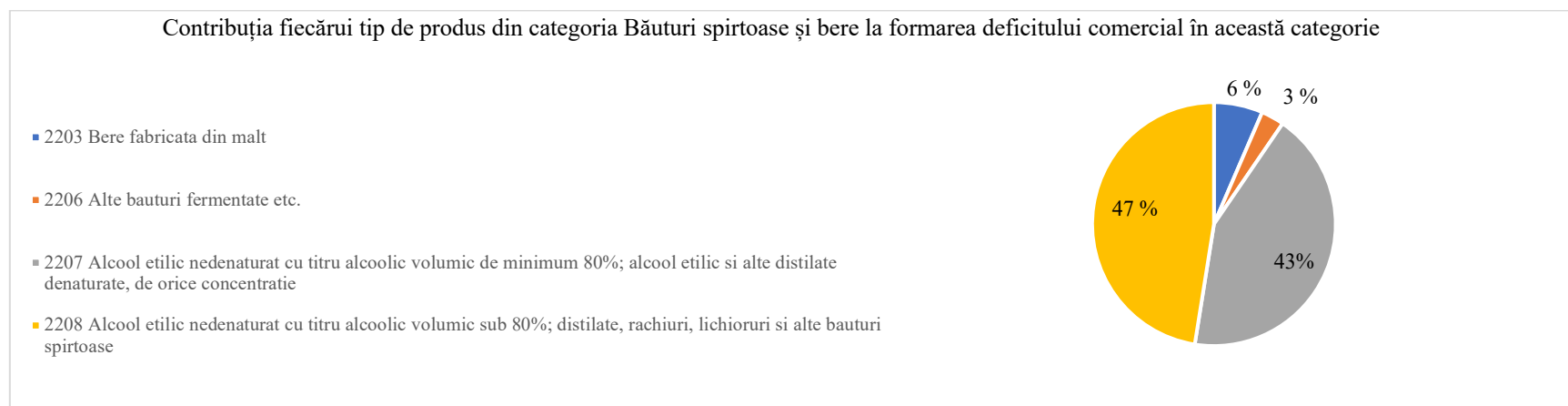
a)

b)

c)

Minută masă rotundă #1 - Industrializării cărnii de porc și pește în România

În data de 17 februarie 2023 a avut loc prima întâlnire din cadrul proiectului 3RO desfășurat de PENNY (REWE România S.R.L.) în parteneriat cu Academia de Studii Economice din București.

Evenimentul a avut loc în sala Transilvania de la etajul 1, Palatul Victoria.

În cadrul acestei întâlniri au avut loc dezbateri repartizate pe trei secțiuni diferite:

- Carnea de porc (controlarea peștei porcine, înființarea de maternități, dezvoltarea de modele pentru susținerea sectorului, Q&A);
- Carnea de pește (stimularea populării fermelor, programe de susținere, susținerea procesării, îmbunătățirea cadrului juridic de atribuire a suprafețelor pe luciul de apă, Q&A);
- Eficientizarea fermelor de specialitate (creșterea eficienței energetice, susținerea randamentului de procesare/retehnologizare, susținerea creditării programului, dezvoltarea de programe sectoriale).

La întâlnire au participat reprezentanți ai PENNY (Daniel Gross - CEO, Marek Dolezal – COO, Daniel Costache – Head of Food Buying, Alexandra Curtman – Project Management Office, Gabriela Mihăilescu - Compliance and Public Affairs Coordinator, Mihai Poenaru - Compliance Officer, Lucian Pavel - Marketing Manager, Irina Butnaru - Corporate Communications Manager & Spokesperson), ai producătorilor din ambele industrii, atât creșterea suinelor, cât și din sfera acvaculturii (Radu Timiș - CEO Cristim, Adrian Balaban - Cooperativa Siliștea Producție Suine, Florin Burculescu - Președinte - Cooperativa Țara mea, Bogdan Grama - Director General, Abatorul Periș, Octavian Paltanea - Development Manager - Carmistin, Cezar Ludoseanu, Florin Raba și Dinu Cerna de la Smithfield, Antoci Ioan - Director General - Suinprod SA, Georgiana Dascălu - Deltaica Sea Food, Alexander Kostov - Krallex Food Solutions, Constantin Drăghiceanu - Director - Parcul Comana și alții), dar și reprezentanți ai autorităților statului (George Scarlat - senator, Nini Săpunaru - Secretar de Stat pentru relația cu Parlamentul, Horia Constantinescu - președinte Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor, Nicolae Bociu - președinte Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor, Mihai Neagu - director al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Marian Avram - președinte Agenția Națională pentru Pescuit și Acvacultură, Gheorghe Ștefan - director la Ministerul Agriculturii, Cristian Duicu - reprezentant Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor, Dan Drăgan - secretar de stat la Ministerul Energiei, Laura Marinaș - Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Dumitru Nancu - director general la Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru IMM-uri, Bogdan Mihei Lari - Secretar de Stat - Ministerul Finanțelor).

În prima parte a întâlnirii a fost expusă situația balanței comerciale din România. Conform datelor INS, în anul 2022 deficitul balanței comerciale pentru produsele agroalimentare a reprezentat 25% din totalul de 35 de miliarde de euro, excluzând excedentul generat de exportul cerealelor.

La nivelul pieței există un deficit comercial de 25% pe mâncare procesată (carnea de porc fiind principala componentă care provoacă 830 milioane Euro deficit anual). Doar 10% din ce se găsește în magazine este carne de la porc de proveniență locală. În magazinele PENNY 60% dintre produsele de porc sunt din carne de porc născut, crescut și procesat în România. Pornind de la aceste date, scopul proiectului 3RO este tocmai creșterea acestui procent.

În anul 2016 în România s-au abatorizat 4,6 milioane de porci, iar în 2022 doar 3 milioane. Acesta fiind doar unul din efectele epidemiei de pestă porcină africană. S-au pierdut 1,6 milioane de porci în scopul stopării pestei porcine, dintre care 100.000 de scroafe din efectivul de matcă, mai bine de jumătate din efectiv. Rezolvarea problemei pestei porcine rămâne crucială pentru stabilitate, încredere și creșterea interesului investitorilor pentru acest sector.

Una dintre posibilele cauze identificate pentru pesta porcină o reprezintă nerespectarea normelor de biosecuritate pentru creșterea porcilor în cazul gospodăriilor familiale. Problema de fond este reprezentată de mobilitatea animalelor care ajung să fie vândute în târguri, deși nu îndeplinesc criteriile de calitate pentru a fi comercializate. De asemenea, măcelăriile mici au un rol semnificativ negativ în răspândirea pestei porcine datorită problemei angajaților care nu respectă condițiile sanitar-veterinare și de aceea măsurile sanitar-veterinare trebuie adresate cu prioritate acestor categorii.

În partea a doua a întâlnirii s-a discutat despre sectorul pisciculturii. Fermierii consideră lipsa unei producții continue pe tot parcursul anului ca fiind un factor important în privința competitivității. Principalele cauze identificate de aceștia sunt în special legate de lipsa accesului la resurse financiare și a impactului schimbărilor climatice. Deși există investiții în creștere anuală, producția rămâne în scădere. Fermierii români concurează cu cei din Polonia, Cehia și Bulgaria care dispun de un cadru legislativ mai prietenos, cel puțin dacă ne raportăm la problema cormoranilor.

Alte probleme semnalate în cadrul discuției ar fi: gradul ridicat de birocrație în procesul de obținere a diverselor autorizații necesare funcționării și dezvoltării fermelor, lipsa unei legi a salarizării în acest sector și schimbările constante în management care nu permit desfășurarea unor programe de dezvoltare mai ample. În ceea ce privește comercializarea, principala problemă se referă la schimbarea dimensiunii de comercializare a crapului. O altă problemă expusă a fost acordarea dreptului de apărare împotriva păsărilor care consumă pește (ex. cormoran).

În ultima parte a evenimentului a fost dezbătut subiectul eficientizării și re tehnologizării. În ceea ce privește eficiența energetică s-au prezentat programele de la Ministerul Energiei care sunt accesibile și producătorilor din industria agroalimentară (e.g. *Planul Național de Redresare și Reziliență; Programe Regionale; Creștere inteligentă, digitalizare și instrumente financiare, etc.*). Totodată, s-au prezentat și programele FNGCIMM dedicate agriculturii și IMM-urilor în general.

Pentru problemele din industria cărnii de porc au fost identificate următoarele puncte de soluționare:

1. Reglementarea creșterii porcului în gospodării;
2. Oprirea mobilității porcilor între gospodării;
3. Reglementări legislative care să limiteze creșterea porcilor în gospodării doar în scopul autoconsumului;
4. Adoptarea unor măsuri coercitive mult mai drastice pentru comercializarea porcilor în târguri;
5. Subvenționarea maternităților de porci existente inclusiv în cele existente care nu mai au deloc efective;
6. Crearea unui raft separat cu eticheta Produs în România și implementarea unei scheme de calitate - labeling (reglementată național);
7. Absorbția de fonduri europene pentru infrastructură (exemplu Polonia) - pentru integrarea pe verticală și eficientizarea costurilor (mai ales în energie);
8. Crearea unui parteneriat privat-privat cu marii fermieri pentru micile gospodării care au 1-2 porci care să fie susținuți prin programe de sprijin – subvenții;

9. Integrarea fermierilor în marile lanțuri de aprovizionare ale marilor fermieri;
10. Linii speciale de creditare la IMM Invest pentru asigurarea capitalului de lucru în industrie.

Pentru problemele din industria pisciculturii au fost identificate următoarele puncte de soluționare:

1. Acordarea de subvenții pe suprafață și capacitate dovedită de producție → ajutor de stat și subvenții naționale (pe modelul celor din Polonia, Cehia, Ungaria). Pentru astfel de proiecte este necesară continuitatea mandatelor din departamentele de management în instituțiile de resort;
2. Îmbunătățirea procedurii de cadastrarea terenurilor prin vectorizare (simplificat pentru cadastru provizoriu) și creșterea fondurilor necesare;
3. Accesul la resurse (apa în mod special) - realizarea unui sistem de irigații mai eficient;
4. Reducerea birocrăției și suprareglementării inutile pentru autorizații de construcții și stații de protecție împotriva cormoranilor prin crearea unui ghișeu unic la ANPA;
5. Investiții în forarea de puțuri pentru stabilitate și acces constant la resurse de apă;
6. Schimbarea dimensiunii de comercializare a crapului - se pot comercializa baby crap la 300 de grame;
7. Acordarea dreptului de apărare împotriva păsărilor care consumă pește;
8. Înființarea unei cooperative care poate duce la volume mari de producție și viziune pe termen lung.
9. Dezvoltarea unei campanii de informare extensivă privind consumul de pește promovată și susținută prin lege (panouri publice - informare de interes public);

Minută masă rotundă #2 - Fabricarea produselor lactate și a brânzeturilor

În data de 04 aprilie 2023 a avut loc întâlnirea din cadrul proiectului 3RO desfășurat de PENNY (REWE România) în parteneriat cu Academia de Studii Economice din București.

Evenimentul a avut loc în cadrul Academiei de Studii Economice, Piața Romană nr. 6, Clădirea Ion N. Angelescu, sala de lectură Virgil Madgearu.

Principalele teme de dezbatere în cadrul acestei întâlniri au fost:

1. Capacitatea de producție;
2. Situația furnizorilor;
3. Legislație și fonduri de finanțare.

La întâlnire au participat reprezentanți ai PENNY România (Daniel Gross - CEO, Marek Dolezal – COO, Daniel Costache – Head of Food Buying, Alexandra Curtman – Project Management Office, Gabriela Mihăilescu - Compliance and Public Affairs Coordinator, Lucian Pavel - Marketing Manager, Irina Butnaru - Corporate Communications Manager & Spokesperson), reprezentanți ai producătorilor (Mihai Vișan - Vice-Președinte Romalimenta, George Bădescu - Director Executiv AMRCR, Mădălina Cocan - Marketing Manager Lăptăria cu Caimac, Ionuț LUPU - Director Executiv Holstein Group, Oana Bejan - Head of Sales Danone, George Buiculescu - Head of Modern Trade Friesland Campina România, Ioan Ungur - Sales Director Lactalis, Dorin Cojocaru – Președinte APRIL, Cornel Dănilă - Strategy manager Lăptăria cu Caimac, Iasmina Blidar - Director Executiv UNCST BOVICOOP, Cosmin Vînătoru - Director Regional Secretariatul General Danone, Lidia Nica - Manager Afaceri Publice Danone), dar și reprezentanți ai autorităților statului (George Scarlat – Președinte Comisia de agricultură din SENAT, Sebastian Hotca - Vicepreședinte Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor, Cristian Ioan Duicu – Director General Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor, Cristian Duicu - reprezentant Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor, Dan Drăgan - secretar de stat la Ministerul Energiei, Iulia Bâz - Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Dumitru Nancu - director general la Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru IMM-uri, Ionuț Misa - Direcția Generală a Marilor Contribuabil (Agenția Națională de Administrare Fiscală), Stelian Coada - Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale.

Întrevederea a fost moderată de către dl. Iancu Guda. Acesta a deschis întâlnirea prin a prezenta proiectul 3RO (ingredientul principal provenit, procesat și ambalat în România) care își propune ca până la finalul anului 2023 60% din produsele vândute de magazinele PENNY să aibă ingredientul principal din România și, de asemenea, să fie procesate și ambalate în România.

Tema întâlnirii a fost fabricarea produselor lactate și a brânzeturilor în România. Acest proiect a pornit de la faptul că industria alimentară este cea mai importantă generatoare a deficitului în România și stimularea producției locale este esențială.

Întâlnirea a avut ca scop identificarea problemelor și soluțiilor eficiente pentru creșterea și dezvoltarea sectorului. Identificarea acestor soluții reprezintă provocări pentru reprezentanții asociațiilor patronale, secretari de stat și membrii ai Guvernului, ai Ministerelor de resort, ANAF, ANPC, ANSVSA, AFIR, etc.

Conform datelor INS, în anul 2022, deficitul balanței comerciale a fost de 34 miliarde euro, iar o pondere de aproximativ 25% au reprezentat-o produsele din industria alimentară, excluzând excedentul din exportul cerealelor. De asemenea, industria laptelui provoacă un deficit de 400 milioane euro în sectorul lactate și brânzeturi. Ca o caracteristică principală, piața laptelui este foarte volatilă.

România se află pe ultimul loc în ceea ce privește producția de lapte pe cap de vacă. Astfel, în 2021 în România s-au produs 3,8 milioane tone lapte. Producția de lapte este împărțită pe 3 categorii:

- lapte pentru procesare – 1.2 milioane de tone/an;
- lapte pentru vânzări directe - 2 milioane tone/an;
- lapte pentru autoconsum tehnologic - 1 milion tone/an.

În ultimii 3 ani nu au fost făcute investiții în rețehnologizare, România fiind singura țară din UE care nu are instalații de uscare a zerului, deși proteina din zer praf prezintă interes mare pentru producători.

Conform datelor estimate de INS, în România sunt 1,1 milioane tone lapte de vacă colectat de unitățile procesatoare. Sprijinul cuplat în zootehnie vine în întâmpinarea nevoilor fermierilor. Sunt alocate sume importante de subvenții, dar doar 90.000 capete, din cele 1,1 milioane vaci de lapte, produc peste 70% din laptele din România. Astfel, în România este un deficit de peste 1 milion de tone de lapte, la nivel național asigurându-se doar 40% din necesarul pentru autoconsum.

Mai mult decât atât, productivitatea este extrem de redusă. Peste 200 mii capete produc între 5-7 litri/zi, comparativ cu 30 litri/zi cât produc în alte țări.

Una dintre probleme principale este diferența dintre prețul de plecare a laptelui de la fermier și prețul cu care este comercializat la raft. În România, fermierii primesc aproximativ 0,5 eurocenți/l lapte, iar la raft ajunge la valoarea de aproximativ 1,75 euro, comparativ cu Franța, Spania unde media prețului la raft este de 1,1 - 1,3 euro. Aceste diferențe de preț sunt pentru laptele *brand*, cel fără brand fiind mult mai ieftin.

Printre problemele identificate se numără și managementul defectuos al acordării subvențiilor. De asemenea, valoarea adăugată la produsul finit este distribuită neuniform în lanțul de aprovizionare. Măsurile de politici monetare s-au axat pe cerere și nu pe ofertă.

Producția primară și procesarea laptelui traversează o perioadă grea. De aceea, este nevoie de transparență pe întreg lanțul: procesator, fermier și retailer.

În ceea ce privește atingerea competitivității prin reducerea consumului de energie, s-a discutat posibilitatea înființării unor stații de biogaz care să-i ajute pe procesatori pentru a obține un preț mai competitiv.

Au fost prezentate de către Ministerul Energiei oportunitățile de finanțare în sectorul agricol. De asemenea, au fost prezentate și apelurile deschise de proiecte privind creșterea capacității de producție a energiei atât pentru autoconsum, cât și pentru stocare, cu fonduri disponibile în PNRR (ex. în special pentru producerea energiei din surse eoliană și solară).

Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene a prezentat oportunitățile de accesare a fondurilor de finanțare din cadrul său, dar și apelurile care sunt în derulare și cele care vor fi deschise în anul acesta. Proiectele vizează industria alimentară, industria prelucrătoare, fiind eligibil și punctat superior în ambele apeluri (cel deschis și cel care urmează) codul *CAEN 1051 – fabricarea produselor lactate și a brânzeturilor*.

Reprezentantul Agenției de Finanțare a Investițiilor Rurale a prezentat opțiunile de finanțare pe care le au disponibile. În cadrul Agenției, în prezent sunt active două linii de finanțare direcționate

către modernizarea fermelor, dar mai ales pentru dezvoltarea capacității de procesare. Pentru componenta de modernizare a fermelor sunt disponibili 150 milioane euro pentru sectorul lapte și în acest moment sunt deja plătite 53 milioane euro. Cea de-a doua linie în valoare de 221 milioane euro este pentru componenta de procesare. Pentru ambele linii, sprijinul public este de 65%, dar pentru modernizarea fermei valoarea maximă acordată este de până la 2 milioane euro în investiții complexe și până 300 mii euro pentru achiziții simple, iar pentru componenta de procesare se acordă până la maxim 10 milioane euro/proiect.

Totodată, reprezentantul **Fondului Național de Garantare a Creditelor pentru IMM-uri** a prezentat și programele dedicate agriculturii și IMM-urilor cu domeniul de activitate în sectorul lactatelor. În anul 2021, plecând de la datele privind creșterea deficitului comercial pentru produse agroalimentare, s-a creat un instrument financiar dedicat agriculturii – Agro IMM Invest. În anul 2021, programul a fost gândit pentru industria procesatoare, dar 80% din fond, aproximativ 1 milion lei s-au direcționat către agricultura primară. În anul 2022, Agro IMM Invest a fost orientat către industria alimentară, dar doar cei care procesează beneficiază de credit de investiții pe 6 ani. Până în prezent, instituția a acordat 4.445 credite. În anul 2021, 80% dintre acestea au fost acordate pentru cultivarea terenului, iar în anul 2022 principalele domenii de activitate în care au fost acordate creditele au fost fabricarea pâinii, fabricarea produselor din carne, fabricarea produselor din lactate și a brânzeturilor. Din totalul creditelor acordate, foarte puține sunt pentru industria lactatelor (100) – aproximativ 170 milioane lei, în timp ce ajutorul de stat este de 20 milioane lei.

Conform datelor **ANPC**, reprezentanții instituției au identificat faptul că proporția abaterilor privind informarea consumatorilor în privința produselor lactate în anul 2018 a fost de 4,7%, în anul 2019 a fost de 7,2%, în pandemie procentul a scăzut, iar în anul 2022 a fost de 9,2%. Printre aceste abateri se pot enumera: comercializarea produselor cu caracteristici organoleptice necorespunzătoare, comercializarea produselor în afara datei durabilității minime, comercializarea produselor lactate din ambalaje deteriorate, lipsa totală sau parțială a elementelor de caracterizare identificate, lipsa înscrierii sau înscrierea incompletă a declarației nutriționale, lipsa inscripționării duratei minime, lipsa indicării originii laptelui materie primă, lipsa afișării sau afișarea eronată a prețurilor.

Conform datelor **ANSVSA**, la momentul discuției erau autorizate sanitar veterinar 194 unități de procesare și 672 centre de colectare. În România sunt înregistrate 5.416 centre de prelucrare integrată care aparțin fermelor și 698 de automate de lapte.

Pentru problemele din industria laptelui și a brânzeturilor au fost identificate următoarele puncte de soluționare:

1. Uniformizarea sistemelor instituțiilor care centralizează și raportează date privind producția de lapte.
2. Investiții în rețehnologizare, România fiind singura țară care nu are inslatații de uscare a zerului din Europa, deși proteina zer praf este foarte căutată.
3. Identificarea de formule modulare prin care să se rețehnologizeze filiera zerului.
4. Finanțarea înființării de fabrici de lapte praf.
5. Reintroducerea proteinei în produsul finit.
6. Informarea clientului asupra produsului printr-o etichetare corectă.
7. Introducerea unui instrument financiar doar pentru industria procesatoare de produse lactate.
8. Acoperirea deficitului de lapte prin creșterea efectivului de bovine cu aproximativ 150.000 capete în ferme rețehnologizate.
9. Eficientizarea managementului de acordare a subvențiilor.

10. Creșterea valorii subvenției acordată pe cap de bovină, care să acopere nu doar partea de procesare sau de creștere, dar și partea logistică.
11. Dezvoltarea de linii de finanțare dedicate producătorilor de produse lactate și brânzeturi.
12. Îmbunătățirea colaborării între procesator, fermier și retailer.
13. Formarea unui contract cadru între producător și procesator, astfel încât să nu mai existe clauze care să îl constrângă pe producător.
14. Modernizarea capacităților de stocare sau investiții în noi capacități, pentru realizarea eficienței energetice.
15. Acordarea unei atenții sporite privind formarea prețului la raft și a împărțirii echitabile a marjelor.
16. Identificarea unor instrumente pentru echilibrarea pieței astfel încât să nu mai existe decalaje între cantitatea produsă vara și cea produsă iarna așa cum se întâmplă acum.
17. Autoritățile de control trebuie să identifice metode și soluții pentru a eficientiza controalele oficiale pe care le desfășoară în unități de procesare și să susțină în mod special prin autocontrol.
18. Încurajarea vânzării de către micii producători a produselor direct către unitățile de retail.
19. Încurajarea asocierii micilor producători pentru a crește puterea de negociere cu procesatorii sau retailerii, dar și pentru a avea o reprezentativitate mai bună în relația cu marile instituții ale statului.
20. Subvenționarea prețului laptelui din partea statului pentru fermieri cu o anumită sumă în momentele în care piața este distorsionată.
21. Îmbunătățirea managementului colectării laptelui.
22. Ajutor pentru depozitare în perioada în care cererea este mică și oferta este mare.
23. Vânzarea laptelui praf și a laptelui școlar 5 zile pe săptămână în loc de trei în perioada de cerere scăzută pentru ajutarea fermierilor.
24. Acordarea de derogări privind cerințele care trebuie îndeplinite de unitățile mici pentru autorizarea sanitar veterinară, unități situate în zone defavorizate, în zone cu constrângeri geografice și în Delta Dunării.
25. Utilizarea gunoiului de grajd în producerea energiei regenerabile prin înființarea unor stații de biogaz.

Minută masă rotundă #3 - Fabricarea preparatelor pentru hrana animalelor de companie (hrană umedă și snacks)

În data de 06 aprilie 2023 a avut loc a treia întâlnire din cadrul proiectului 3RO desfășurat de PENNY (REWE România S.R.L.) în parteneriat cu Academia de Studii Economice din București.

Evenimentul a avut loc în sala Transilvania de la etajul 1 al Palatului Victoria.

În cadrul acestei întâlniri au avut loc dezbateri repartizate pe trei secțiuni diferite:

- Creșterea capacității de procesare;
- Accesibilizarea materiei prime pentru a permite extinderea acestei noi industrii;
- Eficientizarea fabricilor producătoare de hrană pentru animale (creșterea eficienței energetice, susținerea randamentului de procesare/retehnologizare, susținerea creditării programului, dezvoltarea de programe sectoriale).

La întâlnire au participat reprezentanți ai PENNY (Daniel Gross - CEO, Marek Dolezal - COO, Daniel Costache - Head of Food Buying, Irina Butnaru - Corporate Communications Manager & Spokesperson, Lucian Pavel - Marketing Manager, Alexandra Curtman - Project Management Officer, Gabriela Mihăilescu - Compliance and Public Affairs Coordinator, Maria Constantinescu - Team Leader Dry food) ai producătorilor din industrie (Rudolf Hartmann - Național Manager for private brands @Alconor, Nicu Popescu - General Manager @Petfactory, Mihai Bostinaru - Fondator @Petfactory, Virgil Pop-Moldovan - Legal Adviser @Alconor, Ilie Gageatu - Director Vânzări @Marș România, Ioana Moașa - Communication Director @MSL The Practice), dar și reprezentanți ai autorităților statului (Stelian Coadă - Director General AFIR, Cristian Ioan Duicu - Director General ANSVSA, Carmen Moraru - Secretar de stat - Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Dan Drăgan - Secretar de stat - Ministerul Energiei, Ionuț Micu - Director General - Ministerul Energiei, George Bădescu - Director Executiv - AMRCR, Alexandra Manasia - Secretar General - ARPAC - Asociația Română a Producătorilor de hrană pentru animale).

În România, sectorul hranei pentru animale de companie este unul în creștere foarte mare. Conform datelor disponibile, la nivel național la 4 cetățeni sunt 2 animale de companie, comparativ cu media UE unde este un animal. Numărul de animale de companie crește constant. În prezent, în România sunt 6 milioane de câini și 7 milioane de pisici înregistrate oficial, astfel că 73% din gospodării dețin animale de companie.

Dimensiunea pieței de mâncare pentru animale de companie este de peste 1 miliard de euro. Producția locală internă (procesare și ambalare) nu acoperă decât parțial nivelul cererii de pe piața locală.

Efectele negative ale inflației pot fi combătute prin creșterea producției interne și creșterea ofertei. Industria hranei pentru animale de companie provoacă un deficit de 440 milioane euro din deficitul comercial al țării.

Întâlnirea a început cu prezentarea proiectului și a obiectivelor acestuia de către reprezentanții PENNY. Proiectul 3RO a început în anul 2020 atunci când compania PENNY și-a propus să ajungă la 60% produs fabricat vertical în România (3RO = proveniență, procesare și ambalare). Principalele motive care au dus la demararea proiectului sunt:

- clienții care vor să consume produse românești din proximitate;

- crearea unui cadru sustenabil prin reducerea amprentei de dioxid de carbon;
- valoarea creată pentru comunități;
- reducerea lanțului de aprovizionare, care conduce la un grad mai mare de prospețime și de disponibilitate a bunurilor.

În plus, producerea acestor produse local contribuie la echilibrarea balanței comerciale.

Categoria hrană pentru animale de companie este una interesantă deoarece a avut cea mai rapidă creștere în portofoliul companiei PENNY. Anul trecut vânzările s-au dublat, iar hrana pentru câini a crescut cu 20% și cea pentru pisici cu 15%. Categoria are potențial să crească foarte rapid, în acest sens fiind important ca românii să dispună de hrană pentru animale de companie produsă local.

În cadrul întâlnirii au luat cuvântul întâi autoritățile și instituții ale statului. Una din măsurile deja implementate de către **Ministerul Energiei** a fost aceea de a-i ajuta pe producători să reducă costurile cu achiziția de energie electrică, devenind prosumatori prin apelurile disponibile. Astfel, producătorii își îmbunătățesc productivitatea, reducând costurile pe unitatea de produs finit.

De asemenea, reprezentantul Ministerului Energiei a prezentat oportunitățile de finanțare care pot fi accesate de către producători. Astfel, urmează a fi deschise mai multe scheme de finanțare, cea mai importantă fiind de 500 milioane euro pentru prosumatori pe 3 surse de producție din surse regenerabile: fotovoltaic, eolian și hidro. Aceste fonduri sunt dedicate modernizării și sunt parte din fondurile naționale.

Actuala schemă și ghidul care va fi pus în dezbatere spre informarea asociațiilor profesionale sunt mai flexibile pentru accesare.

Totodată, pentru partea de industrie care interesează participanții este o a doua schemă de 500 milioane euro și este dedicată producătorilor agricoli, procesatorilor și întregului lanț. În cadrul acestora, fiecare aplicant poate accesa până la 30 milioane euro/întreprindere. Printre beneficiile aduse de aceste investiții în domeniu se pot enumera: reducerea amprentei de carbon, reducerea costului pe unitatea de produs specific, impactul asupra lichidității acestor companii, dar și posibilitatea de a promova produsele pe care le generează ca fiind unele sustenabile.

Reprezentantul **Ministerului Proiectelor și Investițiilor Europene (MIPE)** a menționat faptul că ministerul a avut și în trecut programe pentru finanțare, iar că în prezent sunt deja în derulare unele apeluri de proiecte. Instituția a luat în considerare nevoile companiilor din industrie și a creat apeluri speciale pentru industria alimentară. În prezent, există apelul de digitalizare pentru tehnologii avansate și apelul digitalizare pentru IMM. În cadrul primului apel, accesarea de fonduri în industria alimentară este prioritară, fiind bonificată special – fiecare aplicant primește 10 puncte în plus la evaluarea proiectelor.

Conform datelor ANSVSA, în România există doar zece unități autorizate sanitar veterinar pentru producerea de hrană de animale de companie. Nouă dintre acestea au ca domeniu de activitate producerea hranei pentru câini și pisici, iar una pentru producerea de hrană pentru pești exotici. Capacitatea de producție a acestora variază între 200 tone/an, respectiv 60.000 tone/an.

Printre cele mai importante provocări se pot enumera:

- capacitatea de procesare intermediară în momentul acesta în România este deficitară. În ceea ce privește hrana pentru animale atât uscată, cât și umedă, partea de procesare este deficitară, dar și susținerea materiei prime. Făina de oase în segmentul de hrană uscată este produsă de doar două fabrici, deoarece capacitatea logistică de stocare este limitată. Pentru a depăși aceste provocări este nevoie de infuzie de capital și de creștere a productivității;

- investițiile pentru producția de energie verde fotovoltaică, eoliană și hidro nu sunt suficiente pentru nevoile de eficientizare a consumului de energie;
- codul CAEN pentru producția de hrană de animale a fost eliminat din lista sectoarelor eligibile conform HG 807. Acest cod CAEN a fost în lista celor eligibile în ghidurile precedente, dar legislația s-a schimbat și a fost retras din domeniile eligibile;
- accesul la materie primă;
- lipsa predictibilității și transparenței în schimbările legislative.

Pentru problemele din industria hranei pentru animale de companie au fost identificate următoarele puncte de soluționare:

1. În grila privind evaluarea proiectelor care primesc fonduri nerambursabile să se acorde un punctaj special pentru industriile provocatoare de deficit comercial, în special la finanțările provenite de la AFIR și Ministerul Finanțelor.
2. Reintroducerea codului CAEN pentru hrana de animale de companie în lista sectoarelor eligibile pentru finanțare în viitoarea schemă de ajutor de stat de la Ministerul Finanțelor.
3. Relaxarea condițiilor pentru companiile din alte sectoare care vor să își deschidă o linie și în sectorul alimentar.
4. Creșterea capacităților de procesare a resturilor provenite din abatoare.
5. O mai bună comunicare între patronate/asociații/firme și instituțiile statului privind măsurile care trebuie luate în sprijinirea sectorului.
6. Pentru o mai bună dezvoltare a sectorului este nevoie de separarea fondurilor sau de acordarea unor punctaje suplimentare pentru cei care produc hrană pentru animale neproductive.
7. Preluarea unor bune practici internaționale privind dezvoltarea industriei pe verticală, în special susținerea procesatorilor de produse din carne pentru a-și deschide centre de producție de mâncare pentru animale de casă.
8. Stimularea mediului de afaceri pentru a investi în acest sector prin dezvoltarea unor linii de valorificare a resturilor care provin din procesarea altor produse, aceste subproduse putând fi utilizate ca materie primă pentru producerea hranei pentru animale.
9. Producerea hranei pentru animale de companie cât mai calitativă într-un mod cât mai sustenabil.
10. Educarea proprietarilor de animale de companie pentru oferirea hranei cât mai calitative și adecvată animalului, având în vedere conversia calorică.
11. Dezvoltarea unor segmente specializate de consultanță și informare în rețelele hipermarket-urilor privind alegerea hranei pentru animale.
12. Dezvoltarea unor parteneriate între abatoare și procesatorii de hrană de animale de companie.

Minuta masă rotundă #4 - Fabricarea de săpunuri, detergenți, produse de curățare și cosmetice

În data de 21 aprilie 2023 a avut loc a patra întâlnire din cadrul proiectului 3RO desfășurat de PENNY (REWE România S.R.L.) în parteneriat cu Academia de Studii Economice din București.

Evenimentul a avut loc în sala Transilvania, Palatul Victoria.

În cadrul acestei întâlniri au avut loc dezbateri repartizate pe trei secțiuni diferite:

- Creșterea capacității de procesare;
- Accesibilizarea materiei prime pentru a permite extinderea acestei industrii;
- Eficientizarea fabricilor de săpunuri, detergenți, produse de curățare și cosmetice (ex. creșterea eficienței energetice, susținerea randamentului de procesare/ re tehnologizare, susținerea creditării programului, dezvoltarea de programe sectoriale).

La întâlnire au participat reprezentanți ai PENNY (Daniel Gross - CEO, Marek Dolezal - COO, Daniel Costache - Head of Food Buying, Irina Butnaru - Corporate Communications Manager & Spokesperson, Monica Serban - Non Food Buying TL, Lucian Pavel - Marketing Manager, Denisa Popa - Strategy & Project management team leader, Gabriela Mihăilescu - Compliance and Public Affairs Coordinator, Simona Ilie - Buyer, Evelyn Barascu - Communication Manager MSL The Practice), ai producătorilor din industrie (Irina Urechean – Unilever, Cornel Moldovan – Romchim, Severin Andrei Buzila Stancu - CAHM EUROPE S.A., Claudia Perjeru - Brenntag, Monica Cristea – Farmec, Georgiana Surdu - A.P.D.C.R. Asociația Producătorilor și Distribuitorilor de Chimicale din România, Mihaela Rabu - Uniunea Română a Producătorilor de Cosmetice și Detergenți (RUCODEM)), dar și reprezentanți ai autorităților statului (Carmen Moraru - Secretar de stat - Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Ionuț MICU - Director General Ministerul Energiei, Irina Avram – Director General Directia Generala Ajutor de Stat Ministerul Finanțelor).

Tema acestei întâlniri a fost fabricarea săpunurilor, detergenților, produselor de curățenie și cosmeticelor, acestea fiind o categorie interesantă, dar și o oportunitate pentru industrie și pentru România.

Conform datelor INS, în anul 2022, în România deficitul comercial în industria chimică a fost de aproximativ 14 miliarde euro dintr-un deficit comercial total de 34 miliarde euro, industria chimică reprezentând 41% din deficitul total. La nivelul aceluiași an s-au exportat produse chimice în valoare de 4,5 miliarde euro, iar importurile au fost de 18,2 miliarde euro.

Întâlnirea a fost structurată pe trei paneluri:

1. Autorizații, legislație, fonduri, acces la capital pentru dezvoltare;
2. Disponibilitatea materiei prime și creșterea producției de materie primă în România;
3. Situația furnizorilor și producătorilor.

Proiectul în baza căruia este demarată această întâlnire a apărut în urma discuțiilor din trecut cu reprezentanți de la compania PENNY privind prezența produselor românești la raft și a tensiunilor care apar în zona politică și economică din lipsa sau ponderea relativ redusă a acestor produse. Au fost identificate peste 200 de produse care se găsesc în cantități insuficiente în România. În cazul PENNY,

producerea unui articol 3RO în plus de către cei 400 furnizori români ar însemna 400 de noi articole, respectiv o creștere de 20%.

Se dorește ca dezvoltarea companiei PENNY să fie în linie cu dezvoltarea economică a României. Astfel, aceasta desfășoară proiectul 3RO care presupune ca ingredientul principal, procesarea și ambalarea să fie în România, în acest mod, compania reușind să genereze valoare adăugată pe plan local. Proiectul a început în anul 2020, în cadrul căruia compania și-a propus ca 60% din sortimentul de la raft să fie 3RO. PENNY are deja 85% dintre furnizori înregistrați în România.

În cadrul proiectului 3RO, compania a scanat tot sortimentul și în urma discuțiilor cu furnizori și-a dat seama că nu este chiar atât de ușor să ajungă la obiectivul 60% 3RO, mai ales în această categorie. Au constatat că nu există materie primă sau există în cantități mici.

Industria chimică nu mai este dezvoltată ca acum 20-30 ani și este dificil să facă un produs 3RO, ținând cont de asigurarea unor cantități și a unei calități constante la un preț competitiv. Astfel, în România nu se pot îndeplini cumulativ toate cele trei condiții ale proiectului 3RO. Produsele din această categorie ar putea fi procesate în țară sau se poate produce doar o parte din materia primă, dar nu 100%, așadar ingredientul principal nu va putea fi produs local.

Printre motivele de la care s-a pornit acest proiect se pot enumera:

- satisfacerea cererilor clienților;
- sustenabilitatea: amprenta de dioxid de carbon fiind mai mică;
- dezvoltarea economică;
- scurtarea lanțului de aprovizionare.

În ceea ce privește materia primă, România are acces la unele resurse precum sare, dar calitatea produsului intermediar obținut și condițiile de producție nu se pot încadra la cele mai bune practici în Europa.

Este nevoie de investiții, de capital și de fonduri pentru sprijinirea mediului de afaceri și dezvoltarea sectorului.

Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE) finanțează activități secundare legate de eficiența energetică, independența energetică, cercetare, dezvoltare, pregătirea personalului și digitalizare. Apelurile avute până acum nu au individualizat sau adresat nevoi speciale pentru industria chimică, așadar toate companiile pot beneficia de aceste fonduri. La nivelul instituției sunt multe programe aprobate care vor lansa apeluri de proiecte începând cu luna mai a acestui an. Un pas premurgător este lansarea ghidurilor în consultare, acestea fiind puse la dispoziția publicului pe site-ul Ministerului. Astfel, potențialii beneficiari și reprezentanți ai mediului de afaceri sunt încurajați să transmită observații. Programele regionale alocă 2,31 miliarde euro pentru crearea unor regiuni competitive prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice în raport cu domeniile de specializare inteligentă.

Din 1,86 miliarde euro, 422 de milioane de euro vor fi dedicate instrumentelor financiare pentru creșterea competitivității IMM-urilor și creșterea eficienței energetice.

La nivelul Ministerului există opt programe regionale, iar companiile trebuie să urmărească programul regiunii unde se află. Astfel, se asigură premisele unei flexibilități și abordări mai bune a nevoilor specifice zonelor.

Programul creștere inteligentă, digitalizare și instrumente financiare - 1,17 milioane euro pentru întreprinderi inovatoare, care își propune creșterea performanței și a calității în domeniul cercetării-dezvoltării și în dezvoltarea de produse și servicii inovative. Aceste programe se doresc dezvoltate în colaborare cu universități sau cu entități specifice.

Programul de dezvoltare durabilă are disponibile 135 milioane euro în instrumente financiare pentru creșterea eficienței energetice.

Programul educație și ocupare are în vedere parteneriate cu mediul de afaceri pentru valorificarea potențialului uman în condiții de echitate.

La nivelul programelor regionale, finanțarea se acordă pentru investiții precum: lucrări de construire, extinderea spațiilor de producție, prestarea de servicii, achiziții de echipamente tehnologice, utilaje, instalații, achiziționarea de instalații specifice pentru obținerea unei economii de energie, valorificarea rezultatelor cercetării, activități specifice internaționalizării.

Programul operațional tranziție justă sprijină crearea de locuri de muncă.

Ministerul Energiei administrează scheme de sprijin pentru compensarea pierderilor de energie pentru operatorii energointensivi. Schema este reglementată prin OUG 138/2022 și are un buget consistent, care nu acoperă necesarul, dar sprijină operatorii. La nivelul Ministerului există scheme realizate în baza regulamentului exceptat de la notificarea Comisiei și care dau posibilitatea tuturor operatorilor, indiferent de domeniul de activitate, să creeze instalații de producere energie din surse solare, eoliană și hidro. Prin această facilitate, operatorii pot să acopere și să reducă costurile cu energia electrică. Schema și ghidul de finanțare sunt flexibile privind depunerea și asigurarea tuturor condițiilor pentru evaluarea și implementarea acestor proiecte. Valoarea schemei pentru autoconsum este de 525 milioane euro.

Ministerul Finanțelor a pus la dispoziție scheme de ajutor de stat pentru stimularea investițiilor mari. Paleta de activitate pentru companiile care pot aplica este diversă, iar aceste ajutoare sunt inclusiv pentru industria chimică. O condiționalitate importantă pe care o au este ca proiectul să genereze contribuții la bugetul de stat (taxe, impozite) într-o valoare egală cu ajutorul de stat plătit. De asemenea, Ministerul Finanțelor are o procedură de comunicare cu întreprinderile care doresc să aplice pentru aceste scheme sau sunt în curs de analiză și au întrebări legate de prevederile schemei, ghidul sau procesul de aplicare. Există o platformă de întrebări și răspunsuri, iar cei interesați pot solicita oricând o întâlnire tehnică pentru a vorbi direct cu persoanele care se ocupă de evaluarea dosarelor. Se recomandă ca toate companiile să numească un membru dedicat care să citească legislația, ghidul de aplicare, să încerce o evaluare inițială și dacă respectă criteriile de eligibilitate să ceară o întâlnire tehnică cu cei din Minister.

O altă schemă de finanțare în vigoare la nivelul Ministerului este HG 332/2014, o schemă de ajutor de stat regional pe regulamentul de exceptare în bloc care finanțează companii cu condiția creării a minim 100 locuri de muncă.

Uniunea Română a Producătorilor de Cosmetice și Detergenți (RUCODEM) a fost înființată în anul 1997, cuprinde 27 companii active în domeniul cosmeticelor și detergenților. Cosmeticele și produsele de curățare/ detergenți reprezintă un ajutor în păstrarea igienei personale și de casă, dar și industrial și instituțional. Acest domeniu este esențial, nu numai în contextul pandemiei COVID.

Operatorii economici au preocupări legate de accesarea fondurilor care să îi ajute în desfășurarea activității în România. Astfel, companiile din mediul privat sunt interesate și de fondurile pentru resurse umane prezentate de MIPE, deoarece lipsa personalului calificat este o preocupare majoră. Este nevoie de abordări care să încurajeze tinerii absolvenți de liceu și de școli profesionale să fie interesați de lucrul în domeniul produselor cosmetice și al detergenților pentru a-și dori să rămână în țară.

Întrucât furnizarea de materii prime a fost una dintre temele principale ale acestei întâlniri, s-a menționat că este nevoie și de o infrastructură modernă care să îi ajute pe cei din mediul privat în toate activitățile pe care le au.

Astfel, este necesară implementarea unor măsuri de îmbunătățire a accesului la resurse materii prime locale.

Asociația Producătorilor și Distribuitorilor de Chimicale din România în anul 2022 cuprindea 1.259 producători și 1.609 distribuitori în România, mult sub nivelul care exista acum 20-30 ani. Printre membrii asociației sunt companii care au aplicat la programe de finanțare în trecut, pentru ajutoare de stat, dar nu au fost eligibili sau compatibili cu fondurile alocate.

Industria chimică este energofagă. Creșterea prețurilor la energie nu ajută producătorii din România. Se constată o activitate intensă la nivelul ambasadelor între exportatorii români și cei interesați din țările vizate.

Brenntag activează pe piața din România, dar și pe toate piețele europene, inclusiv la nivel global, fiind lider mondial în acest sector.

Farmec este un producător cu o vechime vastă de producție în România pe secția de cosmetice. Firma deține și două unități de producție pentru odorizante și antiperspirante și o unitate de producție pentru curățenie (Nufăr și Triumph).

Unilever este o firmă care produce în România, în special detergent pudră, dar care se exportă în afara țării. Problemele cu care se confruntă sunt similare cu ale celor din piață, precum resursele umane și reciclarea ambalajelor. Totodată, o problemă majoră este reprezentată de lipsa materiei prime produse local. În ceea ce privește materia primă, calitatea acesteia este importantă deoarece sunt anumite standarde riguroase care trebuie respectate în selecția materiei prime pentru a putea oferi calitate constantă iar aceasta nu se găsește pe plan local.

Romchim este o companie care activează de 25 de ani în industria produselor chimico-casnice. În momentul actual, din 50 de materii prime principale pe care ei le folosesc, doar zece le achiziționează din România, restul fiind din import. S-a constatat faptul că, în ultima perioadă, comportamentul de consum al clientului s-a schimbat. Dacă în urmă cu 5-10 ani, consumatorul căuta produse de import, între timp comportamentul s-a schimbat, acesta orientându-se către produse fabricate în România. De asemenea, și producătorii români și-au schimbat modul de abordare, au crescut standardele de calitate, punând accentul pe strategii de marketing, răspunzând astfel nevoile clienților.

CAHM Fabrica de săpunuri exportă în 27 țări, fiind lider în Europa de Est în domeniul cosmeticelor hoteliere. De doi ani de zile produce și produse pentru retail și au câștigat premiul de *Săpunul anului* la mai puțin de doi ani de la lansare. Compania a beneficiat și de ajutoare de stat prin care a construit o fabrică cu o investiție de 6 milioane euro.

Printre cele mai importante provocări se pot enumera:

- nevoia dezvoltării unor instalații mai productive și cu capacitate de producție mai mare;
- creșterea prețurilor energiei;
- lipsa producerii materiei prime sau materie primă insuficientă pentru necesitățile actuale;
- competitivitatea scăzută a producătorilor români comparativ cu cei externi (ex. prețul final);
- industria chimică nu este văzută ca un sector esențial și este nevoie de activități care să sprijine industria, nu doar de fonduri;
- lipsa forței de muncă ca urmare a disponibilizărilor din perioada pandemiei;
- lipsa resursei umane specializate;
- lipsa infrastructurii pentru domeniu chimic: infrastructura rutieră, navală, feroviară;

- lipsa aplicabilității fiscale și infrastructura unde reziduurile ambalajelor detergenților să fie transformate în ceva util;
- lipsa unor centre de igienizare industrială a ambalajelor utilizate în industria chimică;
- inconstanța calității ingredientelor din materia primă din partea producătorilor locali;
- lipsa producătorilor de ambalaje biodegradabile sau din materiale alternative.

Pentru provocările din industria fabricării de săpunuri, detergenți, produse de curățare și cosmetice au fost identificate următoarele puncte de soluționare:

1. Reintroducerea în școlile tehnice a specializărilor în domeniul chimic.
2. Încurajarea tinerilor absolvenți de liceu și de școli să opteze pentru cariere în această industrie.
3. Modernizarea infrastructurii de transport (rutieră, navală, feroviară).
4. Încurajarea investițiilor prin predictibilitate legislativă pe termen lung (mai ales, prin predictibilitate fiscală).
5. Elaborarea rapidă de strategii privind eficiența energetică și creșterea producției industriale interne.
6. Accesul la informații cu privire la surse de finanțare pentru operatorii care activează în domeniu.
7. Organizarea de seminarii pentru informări privind accesarea fondurilor în această industrie.
8. Continuarea demersurilor privind debirocratizarea avizării activităților economice din industria petro-chimică.
9. Continuarea oferirii ajutoarelor de stat și programe țintă pentru sprijinirea industriei chimice cât mai rapid, în momente în care aceasta este pusă la încercare.
10. Continuarea oferirii ajutoarelor de stat pentru stimularea investițiilor străine în România.
11. Încurajarea fiscalității pentru refolosirea ambalajelor industriale.
12. Introducerea unor scheme de ajutor de stat care să faciliteze investiții în infrastructura pentru depozitare, reciclare, igienizare, în puncte cheie ale țării.
13. Încadrarea, din punct de vedere legislativ, anumitor produse realizate în România ca brand românesc.
14. Susținerea utilizării porumbului și grâului ca materie primă pentru ambalaje alternative.
15. Descrierea mai detaliată a conținutului produselor (% ingrediente și vitamine incluse) pentru o transparență corectă și echitabilă.
16. Realizarea unor campanii media din partea autorităților statului privind creșterea importanței igienizării.

Minută masă rotundă #5 - Cultivarea, prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor

În data de 24 aprilie 2023 a avut loc a cincea întâlnire din cadrul proiectului 3RO desfășurat de PENNY (REWE România S.R.L.) în parteneriat cu Academia de Studii Economice din București.

Evenimentul a avut loc în sala Virgil Madgearu a Academiei de Studii Economice din București.

În cadrul acestei întâlniri au avut loc dezbateri repartizate pe trei secțiuni diferite:

- *Autorizații legislație, fonduri și acces la capital pentru dezvoltare;*
- *Materie primă - disponibilitate, ce se poate face pentru a crește producția în România;*
- *Care sunt nevoile din industrie? Unde sunt provocările? Ce se poate face?*

La întâlnire au participat reprezentanți ai PENNY (Daniel Gross - CEO, Marek Dolezal - COO, Daniel Costache - Head of Food Buying, Irina Butnaru - Corporate Communications Manager & Spokesperson, Lucian Pavel - Marketing Manager), ai producătorilor din industrie (Vlad Gheorghe - Președinte OIPA, Doloiu Gheorghe – Legume Fructe Buzău, Valentin Cristea - Uniunea Salvăm Țăranul Român, și alții), dar și reprezentanți ai autorităților statului (Laura Marinaș - Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Cristina Fabian - Ministerul Agriculturii, Stelian Coadă - AFIR, Irina Avram - Ministerul Finanțelor, Felix Nicolescu și Mihaela Dublea - ANSVSA, Ionuț Cătălin Nica - Ministerul Agriculturii, Paul Eduard Kmen - APIA).

În prima parte a întâlnirii a fost expusă situația balanței comerciale din România. Conform datelor INS, în anul 2022, România a înregistrat un deficit de aproximativ 34 miliarde euro în balanța comercială din care 8 miliarde euro se datorează industriei alimentare. În anul 2022, la nivel național s-a înregistrat un deficit de 123 milioane euro pentru tomate, 70 milioane euro pentru mere, pere, gutui, 57 milioane euro pentru struguri, 60 milioane euro pentru soia, 56 milioane euro pentru legume congelate și 40 milioane euro pentru usturoi și praz, ș.a.m.d.

Astfel, a fost reiterată nevoia de a crește existența produselor românești la raft, iar primul retailer care a acționat prin acest program complex a fost PENNY. Compania PENNY a identificat 250 de produse care nu se produc în România sau se produc în cantități insuficiente. În cadrul acestor mese rotunde se dorește facilitarea întâlnirilor dintre retaileri, producătorii și instituțiile statului care pot să ajute la creșterea producției locale românești. Funcția de producție trebuie dezvoltată pentru ca țara să fie competitivă.

În anul 2020, PENNY a pornit un nou ciclu strategic pentru perioada 2020-2029, iar printre cei șapte piloni de dezvoltare ai PENNY, unul se referă la produsele românești. Astfel, compania și-a propus ca 60% din produsele aflate pe raft să fie 3RO – ingredientul principal să fie din România, iar produsul să fie procesat și ambalat în România.

Pentru a vedea cum pot crește numărul de produse 3RO din sortimentul lor, compania PENNY a avut o abordare pragmatică începând să discute cu furnizorii lor – dacă fiecare furnizor din cei 400 ar face cel puțin un produs în plus care să fie 3RO, ar însemna 400 de produse suplimentare, reprezentând aproximativ 20% din sortimentul PENNY în plus.

Cele 4 motive pe care au construit proiectul 3RO au fost:

- cerințele clienților privind produse românești – în urma cercetărilor de piață efectuate, s-a constatat că al treilea criteriu de alegere a produselor de către client, după preț și promovare este disponibilitatea produselor românești;
- tranziția către sustenabilitate, prin achiziții la nivel local reducându-se amprenta de dioxid de carbon și în cazul unor produse, acestea vor fi mai proaspete deoarece lanțul de aprovizionare este mai scurt;
- creșterea nivelului de trai și a puterii de cumpărare a comunităților locale;
- echilibrarea balanței comerciale – o parte din deficit se datorează produselor alimentare, România fiind o țară cu potențial agricol peste media Europei.

Din perspectiva lui **Daniel Costache - Head of Food buying PENNY**, în cazul sectorului de legume și fructe pentru consum direct, provocarea cea mai mare este de a extinde sezonabilitatea (de la 3-6 luni la 9 luni), unde cele mai mari dificultăți sunt reprezentate de logistică și tehnologia de depozitare. Pe partea de cultură deschisă în câmp, cele mai multe produse vin din străinătate (în special pe segmentul de conserve). Există importuri de pastă de tomate din China, Iran și Italia, deși România este cu precădere o țară agrară. Aproximativ 95% din consumul actual este asigurat de importuri.

Reprezentantul **Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene, Laura Marinaș**, a informat participanții la întâlnire că în Planul Național Strategic (PNS) se regăsesc investițiile și proiectele din domeniul agriculturii, dar și cele pentru IMM-uri care activează în procesare și ambalare. Ministerul, în actuala perioadă de programare 2021-2027, are un volum consistent de fonduri europene, atât în cadrul politicii de coeziune, cât și în cadrul politicii agricole.

Aceste programe acționează în strânsă complementaritate cu PNS 2023-2027, fiind coordonate de Ministerul Agriculturii. În PNS se regăsesc investițiile și proiectele în sectorul agricol, dar și cele destinate IMM-urilor, microîntreprinderilor sau întreprinderilor mari cu activitate în domeniul producției, procesării și depozitării.

În regiunea Sud-Est - PNS sprijină IMM-urile și întreprinderile mari agricole din industria alimentară, inclusiv pe întreg lanțul de procesare, în timp ce programul regional Sud-Est finanțează cu precădere întreprinderile mici și mijlocii non-agricole.

În regiunea Vest, sprijinul prin PNS este acordat pentru IMM-uri în agricultură, industria alimentară și activități în mediul rural, iar programul regional Vest se adresează IMM-urilor din sectorul non-agricol.

În regiunea Nord-Vest, de asemenea, programul de finanțare sprijină activități productive, non-agricole, precum investițiile în digitalizare și domenii de specializare inteligentă, inclusiv bioeconomie, agricultură și industria alimentară, având o corelare cu programul național strategic care susține IMM-urile din sectorul agricol.

În zona București-Ilfov, PNS finanțează toate IMM-urile cu profil agricol din industria alimentară și non-agricole din mediul rural.

La nivel național, programul pentru tranziție justă prevede investiții productive pentru IMM-uri și întreprinderi mari în scopul atenuării efectelor negative în plan economic și social al tranziției către neutralitatea climatică. În cadrul unui proiect, sunt eligibile investiții într-o linie de realizare a unui produs/un serviciu, inclusiv depozitarea, cu condiția ca activitățile proiectului să nu vizeze procesarea primară. De asemenea, sunt eligibile investițiile în sectorul de eficiență energetică care presupun utilizarea unor tehnologii eficiente din punct de vedere energetic. Primele apeluri vor fi lansate în luna mai a anului curent. Calendarul este publicat pe site-ul Ministerului pentru toate programele.

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale susține în mod constant sectorul de legume-fructe pentru ajutarea fermierilor și prin fonduri naționale, respectiv fonduri europene.

Ministerul pune accent pe măsuri pentru asocierea producătorilor. Pe lângă sprijinul pentru asociere, Ministerul Agriculturii a inițiat ajutoarele *de minimis* pentru diverse produse printre care tomate, usturoi, cartofi, struguri de masă etc.

Sprijinul pentru asociere acordat în sectorul legume fructe a avut ca rezultat înființarea a 23 organizații de producători în toată țara. Aceste organizații asigură pe tot parcursul anului o parte din produsele care sunt deficitare – în special din categoria *rădăcinoase*, prin fondurile obținute aceștia construind depozite. Se intervine țintit, fiind ajutați fermierii prin fonduri europene și naționale.

Ministerul Finanțelor are o paleta largă de domenii eligibile pe schemele de ajutor disponibile, iar industria alimentară este prezentă cu toate codurile CAEN.

Schema de ajutor de stat prevede o investiție de minim 1 milion de euro. Eligibilitatea se bazează pe viabilitatea proiectului de investiții. De asemenea, se acordă importanță modului cum solicitantul fundamentează proiecțiile financiare și cifra de afaceri pe care o va realiza. Ministerul desfășoară consultări cu aplicanții în vederea îndrumării lor și pregătirea documentației, astfel încât societățile care primesc finanțare să poată rezista cât mai mult pe piață.

AFIR va acorda fonduri de finanțare în perioada de tranziție 2023-2027 pentru sectorul de legume-fructe pe mai multe direcții specifice. Una dintre ele se referă la sectorul pomicol cu o alocare de 151 milioane euro. Este estimată luna septembrie a anului curent pentru lansarea acestei sesiuni și se vor finanța investiții la nivelul fermei pentru producție, condiționare și procesare, urmând ca spre finalul anului să se lanseze măsura dedicată sectorului legumelor și cartofilor – care are o alocare de 150 milioane euro acordați pentru cele trei verigi de la nivelul fermei: producție, condiționare și procesare.

O altă măsură de intervenție se referă strict la partea de procesare, dar nu are o alocare distinctă pentru sectorul legumelor și fructelor – în valoare 220 milioane euro.

Sprijinul public pentru fiecare tip de proiect va fi de 65% din valoarea fiecărui proiect.

Agencia de Plăți și Intervenție pentru Agricultură a afirmat prin reprezentantul acesteia că instituția derulează măsuri care se adresează producătorilor primari de fructe și legume în spațiu protejat, cât și în câmp. La nivelul instituției sunt 18 măsuri care se adresează producătorilor de legume și fructe, dintre care 6 sunt pe plăți directe și includ sprijinul cuplat. Sumele sunt în diverse cantumuri în funcție de numărul de producători și suprafețele cultivate pentru cartof, sfeclă de zahăr, legume cultivate în câmp și în solarii pentru consum și pentru procesare.

În Planul Național Strategic sunt menționate intervențiile sectoriale care se depun pe bază de proiecte și sunt întinse pe întreaga perioadă 2023-2027 cu deschideri punctuale și care se adresează organizațiilor de producători pentru a încuraja asocierea. Solicitanții eligibili care vor să apeleze la fonduri sunt organizațiile de producătorii de legume și fructe.

ANSVSA lucrează în cadrul instituției la anumite acțiuni de sprijin pentru producătorii primari. Instituția nu controlează toți producătorii, ci se aplică filtre în funcție de produs.

Pentru înregistrarea procesatorilor există două clase de procesatori:

- Cei care procesează până la 10 tone/an și care au condiții mai flexibile de control;
- Cei care au peste 10 tone /an.

O noutate la nivelul instituției este autocontrolul operatorilor. Astfel, instituția dorește să realizeze instrucțiuni și norme mai clare legate de autocontrol. De exemplu, producătorii să nu investească în

autocontrol la apă, dacă ei folosesc apa doar pentru uzul personalului, ci să pună accent pe reziduurile de pesticide. Autocontrolul ajută actorii implicați să optimizeze costurile pentru produse alimentare.

Reprezentantul OIPA a prezentat pe scurt provocările industriei. OIPA are în subordine 5 organizații, aproximativ 13 fabrici, iar capacitatea lor de procesare fiind de 2 milioane tone. Fabricile de procesare au fost modernizate cu ajutorul fondurilor europene.

Principalele provocări ale sectorului din punctul de vedere al acestuia îl reprezintă ambalajul (borcanul) și costul de achiziție al recipientelor de ambalare (sticla). O altă problemă este reprezentată de costul utilităților (gaz și energie electrică) pentru menținerea stocurilor. Aceștia mai propun încheierea unui acord interprofesional pentru centralizarea producției pe domeniu legume în stare proaspătă și procesată.

O altă provocare este crearea unui program pentru legume în spații protejate și în câmp cu soiuri românești. Este cunoscută la nivelul industriei dificultatea asigurării constanței pentru 9 luni din an.

În România există mai puțin de 50 ha de seră. Deși asocierea există, asociațiile funcționale nu au fost sprijinite cum trebuie. Suprafețele de cultură trebuie să asigure continuitatea fabricilor. În Ungaria și Polonia, subvențiile sunt duble față de România. Etichetarea, transportul și ambalajul nu sunt momentan eligibile pentru subvenții la nivel național, deși acest lucru se întâmplă sub diverse forme și metode pentru producătorii din Polonia și Ungaria.

Compania **Legume Fructe Buzău** este unul dintre cei mai mari producători de tomate, cu o capacitate de producție de aproximativ 6.000 tone/an. Acestea sunt prelucrate sub formă de bulion din roșii proaspete, roșii pasate, roșii țărănești și roșii cuburi mai puțin. Nicio fabrică în România nu are capacitatea de producție pentru procesarea pastei de tomate.

România consumă 60.000 tone de pastă de tomate. Reprezentantul companiei menționează că industria are nevoie de predictibilitate pe partea de materii prime și de centre de sortare și colectare.

Reprezentantul **Uniunii Salvăm Țăranul Român** a precizat că asociația deține un centru de colectare legume fructe unde vin aproximativ 300 producători mici. În ultimii 10 ani, numărul producătorilor s-a redus, rămânând maxim 10% din cei inițiali. Vara se aruncă 20-30 tone legume și fructe săptămânal. Nu există fabrică sau procesator care să vină să ridice produsele care nu sunt de calitate 1 și astfel se pierd cantități importante.

O altă problemă menționată de dumnealui este parteneriatul cu retailerii, în sensul că nu există o predictibilitate, iar comenzile sunt plasate cu un termen foarte scurt de livrare. Este nevoie să se creeze un tip de parteneriat astfel încât să se vină și în ajutorul micilor producători.

Direcția Generală de Politici în Industria Alimentară și Comerț: o parte din produsele românești vor rămâne produse de nișă și costurile vor fi foarte ridicate.

Printre cele mai importante provocări se pot enumera:

- costul recipientelor de ambalare (borcanul de sticlă);
- costul utilităților (energie/gaz);
- lipsa spațiilor protejate reduse din țara noastră;
- lipsa tehnologiei performante în procesul de colectare;
- predictibilitatea materiei prime;
- lipsa unor centre de colectare zonală;
- lipsa unor fabrici care să preia materia primă care nu este de calitate I;
- lipsa predictibilității privind cantitățile necesare în supermarketuri;
- modificarea suprafețelor minime pentru care se acordă subvenția, de la 300 m² la minim 3.000 m²;

- modificarea punctajului SO la culturile de legume în câmp și în spații protejate.

Pentru problemele din industria legume-fructe au fost identificate următoarele puncte de soluționare:

1. Implementarea unor norme legislative care să asigure predictibilitate pe partea definirii legumelor și fructelor ca materii prime în unele industrii procesatoare.
2. Acordarea de subvenții pentru partea de etichetare, transport și ambalare, ajutând astfel producătorii români să asigure prețuri competitive.
3. Trasarea unor norme mai clare pentru autocontrol în scopul eficientizării investițiilor producătorilor și a reducerii costurilor pentru producția alimentelor sigure.
4. Sprijinirea înființării de asociații de producători care să fie funcționale.
5. Crearea unui program prin care să încurajeze cultivarea de legume în spații protejate și în câmp cu soiuri românești.
6. O mai bună comunicare între organizațiile profesionale și autorități prin stabilirea de întâlniri regulate.
7. Susținerea aprovizionării magazinelor din mediul rural cu produse locale de la micii fermieri, reducând costurile de depozitare și transport.
8. Realizarea de contracte multianuale între producători și retaileri.
9. Realizarea de campanii de promovare a rețetelor românești.
10. Înființarea unor centre zonale de colectare, sortare și prelucrare.
11. Realizarea unui parteneriat cu fabrici din industria agro-alimentară care să preia materia primă care nu este de calitate I.
12. Acordarea subvențiilor APIA și de la o suprafață minimă mai mică de 300 m².
13. Acordarea unui punctaj mai mare pentru culturile din spații protejate.

Minută masă rotunda #6 - Fabricarea produselor de patiserie și a snack-urilor

În data de 8 mai 2023 a avut loc a șasea întâlnire din cadrul proiectului 3RO desfășurat de PENNY (REWE România S.R.L.) în parteneriat cu Academia de Studii Economice din București.

Evenimentul a avut loc în sala Virgil Madgearu a Academiei de Studii Economice din București.

În cadrul acestei întâlniri au avut loc dezbateri repartizate pe trei secțiuni diferite:

- *Autorizații legislație, fonduri și acces la capital pentru dezvoltare*
- *Materie primă - disponibilitate, ce se poate face ca să crească producția în România*
- *Care sunt nevoile din industrie? Unde sunt provocările? Ce se poate face?*

La întâlnire au participat reprezentanți ai producătorilor din industrie (Florin Brânzea - Național Key Account Manager Trei Brutari, Liviu Fagi – Administrator Galactic, Cosmin Banu - Sales Director Modern Trade Kandia Dulce, Daniela Călțun - Senior Key Account Manager Intersnack, Mihaela Elena Neagu - Director General Best Achiziții, Ioana Poplacean - Director General – Moara Cibin, Gabriel Bosneag - Național Key Account Manager Golden Foods, Dan Scarlat - Național Key Account Manager Expertarom Food Ingredients, Eugen Musat - Director Vânzări Heidi, Luis Peixoto - Director General European Pastry, Adrian Linca - Sales & Marketing MGMT AZ ROU | Regional Retail Sales Agrana România SRL, Cosmin Martoiu - Panovia Prod, Daniela VOICA – Vicepreședinte Rompan, Mihail Dimitriu - Președinte Federația Cultivatorilor de Sfeclă de Zahăr din România, Bogdan Chiripuci - Manager Politici și Programe pentru Agricultură Clubul fermierilor, și alții), reprezentanți ai autorităților statului (Carmen Moraru – Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Irina Avram - Ministerul Finanțelor, Felix Nicolescu - ANSVSA), dar și reprezentanți ai companiei PENNY (Daniel Gross - CEO, Marek Dolezal - COO, Daniel Costache - Head of Food Buying, Irina Butnaru - Corporate Communications Manager & Spokesperson, Lucian Pavel - Marketing Manager, Gabriela Mihailescu - Compliance and Public Affairs Coordinator, Maria Constantinescu - Team Leader, Florentina Nita – Achizitor, Iulian Paulet - Project Manager Achizitii, Diana Calinescu – Achizitor, Cristina Doboara – Achizitor).

În prima parte a întâlnirii a fost expusă situația balanței comerciale din România. Conform datelor INS, în anul 2022, deficitul balanței comerciale pentru produse agroalimentare a fost de aproximativ 34 miliarde de euro din care aproximativ 25% se datorează industriei mâncării procesate. Domeniul de patiserie și snack-uri contribuie cu aproximativ 326 milioane euro la deficitul balanței comerciale.

Piața de zahăr are un consum de 500 mii tone, iar 80% din acest consum provine din trei țări (Franța, Germania și Polonia). Sfecla de zahăr are condiții de cultură specifice (preferă arii înnoate și răcoroase) și de aceea există dificultăți în a obține producții la hectar similare cu producătorii din țările anterior menționate. Randamentul din România este de 40 t/ha comparativ cu 85 t/ha în UE.

La nivel european, costul de producție pentru o tonă de zahăr variază între 1.000-1.200 euro/t. După anul 2017, atunci când au fost eliminate cotele de sfeclă de zahăr, industria locală a intrat într-un declin. În România, producția actuală de sfeclă de zahăr asigură 10-15% din necesar.

În ceea ce privește industria ciocolatei, 7-8% din industrie este reprezentată de ciocolata premium, restul fiind ciocolată comercială ce poate fi produsă și în România.

Pornind de la aceste date, împreună cu Guvernul României sunt organizate aceste întâlniri privind dificultățile din industrii cheie la care participă reprezentanți ai retailerilor și ai autorităților publice, dar și ai companiilor producătoare. Astfel, se urmărește identificarea unor soluții concrete pentru

anumite industrii care pot ajuta retailerii din România să aibă produse cu TripluRO (proveniență, procesare și ambalare în România).

Daniel Gross - CEO PENNY a prezentat proiectul TripluRO (3RO). Acest proiect a început în anul 2020 prin care și-au propus ca până la finalul anului 2023, 60% dintre produsele vândute de retailerul PENNY să aibă ingredientul principal din România, iar produsele să fie procesate și ambalate în România. Pentru a atinge acest obiectiv este nevoie de o comunicare bună cu furnizorii și cu toți stakeholderii.

Compania PENNY a hotărât să facă acest proiect deoarece:

- clienții doresc acest tip de produs: după preț și promoție, al treilea criteriu de alegere este că produsul să fie românesc;
- compania este mai sustenabilă, a cumpăra la nivel național înseamnă că amprenta de carbon este mai mică și unele produse sunt mai proaspete;
- contribuie la bunăstarea comunităților;
- contribuie la echilibrarea balanței comerciale și reducerea deficitului.

Marek Dolezal COO a declarat că produsele locale care îndeplinesc cerințele companiei 3RO sunt foarte importante pentru PENNY, dar și pentru piața din România. Privind potențialul pe piață, importanța categoriei produselor de patiserie și snack-urilor și ciocolatei este mare, de aceea au setat o țintă mare, și anume ca 60% din sortimentul lor să fie 3RO. Din perspectiva afacerilor această industrie este în creștere și are potențial. Consumul este de aproximativ jumătate de milion tone, dar doar 10-15% din această cantitate se produce în România. Așadar, este importantă identificarea impedimentelor pentru care nu este posibil să se producă mai mult în țară și găsirea unor soluții care să impulsioneze industria locală să producă mai mult pe viitor.

Daniel Costache - Head of Food Buying PENNY a prezentat faptul că proiectul a început prin scanarea tuturor produselor din sortimentul lor. Au discutat cu fiecare partener și au constatat că multe produse nu îndeplinesc concomitent criteriile 3RO. În anumite segmente lipsește materia primă. Principalele dificultăți în industria patisieriei și a snack-urilor sunt legate de sistemele logistice și de depozitare sau de partea de procesare.

Reprezentantul **Agrana** a declarat că deficitul bugetar din industria zahărului este de peste 300 milioane euro anual, dar se fac demersuri pentru a susține industria zahărului. În acest sens, la nivel național se acordă subvenție pentru suprafețele cultivate cu sfeclă de zahăr, România fiind singurul stat care acordă această subvenție. Susținerea este importantă, suma acordată fiind de aproximativ 1.000 euro/ha în anul 2022. Cu toate acestea, suprafețele cultivate cu sfeclă de zahăr sunt în declin. Situația este similară și în Europa. Principalele țări producătoare de sfeclă de zahăr vor fi doar cele în care sistemul de irigații este dezvoltat sau clima este una propice pentru această cultură. Se încearcă păstrarea producției locale prin suplینirea cu zahăr brut din surse diverse din lumea întreagă. Producția zahărului în Europa a funcționat timp de 40 de ani pe un sistem de cote. De când cotele au fost abolite, industria din Europa se confruntă cu un declin (ex: se închid fabrici de zahăr și se reorganizează activitățile comerciale). Sunt țări în Europa care nu au deloc producție de sfeclă și au doar importuri.

Mulți producători locali au închis fabricile în România și au renunțat la acest business. Există un flux mare de importuri de produse alimentare printre care și zahăr. Se dorește cultivarea semințelor care nu sunt tratate cu neonicotinoide.

În acest moment, importurile din Ucraina nu sunt reglementate, iar în România pot fi importate cantități de zahăr în orice condiții, iar prețul este cu câteva procente mai redus comparativ cu cel autohton, ceea ce face dificil de compensat prețul de producție la nivel național, chiar și dacă se

acordă acea subvenție. La nivel European există demersuri prin care țări precum Cehia sau Polonia au oprit toate importurile de cereale, inclusiv produse zaharoase provenite din Ucraina.

Compania **Best Achiziții** a achiziționat fabrica de zahăr de la Luduș. În acest moment se confruntă cu un deficit de materie primă de pe piața locală, așa ca nu le rămâne decât să apeleze la materia primă provenită din Ucraina. Au achiziționat de la fermieri o cantitate mică de sfeclă de zahăr și vor începe producția pe plan național în toamnă, dar zahărul provenit din Ucraina este foarte ieftin comparativ cu prețul de producție al zahărului autohton. Prețul redus din Ucraina se datorează faptului că statul este în stare de urgență, nu plătește TVA, gazul este subvenționat etc. De asemenea, producătorii din Ucraina își comercializează bine produsele, având ajutor și din partea statului pentru promovare, România fiind o piață bună de desfacere pentru ei. Zahărul se importă din Ucraina la prețul de 700 -750 euro/tonă.

Reprezentantul **Federației Cultivatorilor de Sfeclă de Zahăr** a dat exemplu de bună practică în acest sector Polonia, care a limitat accesul zahărului pe 6 luni. Acesta consideră că se va ajunge iar la contingente de zahăr. România are consum de aproximativ 400-450 mii tone din care cultivatorii români asigură aproximativ 20-22% din necesar, restul fiind importat. România importă aproximativ 70 mii de tone de zahăr din Ucraina. Consumul local este mare și în creștere. Prețul zahărului a scăzut recent și este la cotația din anul 2019. Privind importurile din Ucraina, președintele Federației Cultivatorilor de Sfeclă de Zahăr consideră că trebuie reglementată piața locală și protejați fermierii, așa cum s-a întâmplat deja în alte piețe vecine.

O măsură bună privind cultura sfeclei de zahăr este subvenția acordată de Guvern pe noua Politică Agricolă Comună (PAC), subvenția fiind substanțială, sprijinul cuplat este de peste 900 euro/ha. Această subvenție ar trebui menținută cel puțin până în anul 2027. Randamentele la nivel național sunt scăzute de 42-44 tone/ha, în timp ce Ungaria are producții de 60-65 tone/ha datorită factorului limitativ - apa. La nivel național, maxim 2% din culturile de sfeclă de zahăr sunt irigate.

La **Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE)** există finanțări pe ciclul de programare început în anul 2021. De asemenea, la MIPE, la nivelul programelor operaționale sunt finanțări privind energia regenerabilă, independența energetică, digitalizare, pregătirea personalului, cercetare dezvoltare și altele.

Pentru IMM se vor lansa 112 apeluri în valoare de aproximativ 4 miliarde de euro. La programele regionale nu se finanțează numai tipurile de activități menționate, ci și lucrări de construire, extindere a spațiilor de producție, achiziționare de echipamente tehnologice. Programele operaționale finanțează achiziția de echipamente prin care se îmbunătățește eficiența energetică.

O condiție esențială pentru a obține finanțarea este legată de codul CAEN. Acesta trebuie să fie în categoria beneficiarilor eligibili. Au fost gândite soluții, apeluri care să adreseze problemele cu care se confruntă sectorul. Dacă programele operaționale nu conțin soluții care să rezolve problemele identificate în urma acestor discuții, acestea se pot modifica în urma consultărilor cu mediul de afaceri.

Programul Operațional *Tranziție Justă* are alocate fonduri speciale de aproximativ 2,5-3 miliarde euro pentru 6 județe pentru care se face trecerea de la cărbune sau de la industria chimică grea.

În ceea ce privește fondurile pentru cercetare, la nivelul ministerului există Programul Operațional *Educație și Ocupare*, dar și Programul Operațional *Cercetare și Dezvoltare*, care dau posibilitatea finanțării unor parteneriate pentru a avansa în domeniile de cercetare urmărite.

De asemenea, pe site-ul Ministerului este un *desk-office* pentru fiecare program operațional unde se pot adresa întrebări.

Ministerul Finanțelor are două scheme de ajutor de stat care sunt construite pe principii asemănătoare cu programele regionale.

Pe schema de ajutor de stat 807 se subvenționează o serie de active: clădiri, echipamente, active necorporale, în timp ce cealaltă schemă de ajutor de stat subvenționează costurile salariale cu noile locuri de muncă create în baza proiectului. Plafonul minim al finanțării a scăzut de la 10 milioane euro la 1 milion euro.

Schema este construită pe principii de profitabilitate și astfel sunt selectate cele mai bune și profitabile proiecte de investiții.

Regiunea Ilfov beneficiază de intensități ale ajutorului de stat mai favorabile decât în trecut. Localitățile din Ilfov au intensitatea ajutorului de stat până la 45%.

Pentru o mai bună informare, pe site-ul Ministerului Finanțelor, se pot găsi anunțurile de apeluri, cât și ghidul solicitantului, ghidul de plată, respectiv ghidul de monitorizare. De asemenea, pe platformă există o rubrică pentru întrebări și răspunsuri, unde cei interesați pot solicita informații, urmând ca în maxim 48h să primească răspuns avizat sau pot solicita o întâlnire tehnică cu responsabilii care se ocupă de evaluarea proiectelor de investiții, de plată ajutorului de stat sau de monitorizare.

Prin proiectele câștigate, volumul de taxe și impozite generate pe perioada de implementare și monitorizare trebuie să fie în cuantum egal cu ajutorul de stat plătit.

ANSVSA realizează constant verificări privind calitatea materiilor prime provenite din Ucraina.

Numărul unităților din industrie a crescut cu 5% în anul 2022 față de anul precedent.

ANSVSA derulează un proiect privind autocontrolul operatorilor pentru eficientizare.

Consiliul concurenței gestionează un proiect prin care se va înființa o nouă instituție a statului care va avea ca scop emiterea avizelor, licențelor industriale, etc. Astfel, această instituție va centraliza toate documentele necesare pentru obținerea autorizației cerută de către o întreprindere.

Compania **Heidi** este un producător premium de ciocolată, dar are și o parte manufacturieră prin care se diferențiază. Compania exportă în 40 de țări în proporție de 45% din producție – una din țări importante fiind Polonia. Printre dificultățile cu care se confruntă compania Heidi se pot enumera creșterile de costuri cu materiile prime și creșterile salariale. Costurile ridicate se datorează faptului că produsele premium se produc la o scală mică. Unul din lucrurile care îi limitează în prezent este termenul de valabilitate a produselor de 75% în retail. În alte țări primesc subvenții de la stat pentru promovare, pentru reclame, dar au și alte avantaje legate de valabilitate.

Compania **Galactic** produce de peste 20 ani de produse 3RO. Prețul materiilor prime a crescut rapid, iar firmele nu au avut posibilitatea de a modifica contractele de aprovizionare rapid. În acest sens, colaborarea cu retailerii a fost una bună, aceștia susținând compania Galactic să treacă cu bine peste perioadele dificile. În medie, în ultimii 20 de ani au produs 2.000 de tone ciocolată/an, iar în prezent capacitatea de producție este sub 2.000 de tone.

Necesarul de ciocolată pe piața din România este ridicat, iar produsele românești pot fi făcute cu ingrediente locale, pe care le au fermierii și nu le valorifică. La nivel național se produc nuci de calitate bună, dar și alte fructe care pot fi utilizate în această industrie și pot ajuta și fermierii locali să se dezvolte.

Kandia: modificările legislative din ultima vreme care implementau legislația europeană la nivelul legislației românești au afectat producătorii. Astfel, au trebuit renegociate contractele cu producătorii. Legislația este incomplet clarificată - legea 81 UTP– punctul legat de promoții și anume dacă cuantumul de 20% se aplică și discounturilor promoționale sau nu.

De menționat faptul că firma Kandia este cel mai mare producător din România de ciocolată și dulciuri, prima ciocolată fiind produsă în anul 1890. Au în portofoliu 11 branduri românești, produse local de 133 ani. Compania are aproximativ 420 angajați direct și încă aproximativ 100 indirect. Întreg lanțul de producție al firmei în România generează aproximativ 5.000 locuri de muncă, inclusiv la furnizori și procesatori etc.

Kandia este printre puținii producători locali care produc și masă de ciocolată. Printre brandurile cunoscute ale companiei se pot enumera Rom, Măgura, Kandia. Măgura este lider pe piața de miniprăjiturilor ambalate.

Compania produce pentru piața autohtonă peste 9.000 tone/an. Piața de consum este estimată la aproximativ 60.000 tone/an, iar Kandia deține din punct de vedere valoric 7-8% din această piață.

Cifra de afaceri a companiei este în creștere (+22% în anul 2022 față de anul precedent). Această creștere provine din creșterile de preț, dar afectează puterea de cumpărare și în anumită măsură și consumul. Compania a crescut volumul producției: în anul 2022 acesta fiind cu 7% mai mare față de anul precedent.

Compania are singura linie complet automatizată de producție a miniprăjiturilor din România. Este important să continue automatizările și investițiile în tehnologii noi, dar se confruntă cu probleme precum lipsa forței de muncă. Astfel, au fost nevoiți să aducă lucrători vietnamezi începând cu anul 2020 și au încercat chiar să relocheze români, oferind inclusiv cazare. Din punctul de vedere al companiei, este benefic pentru sector acordarea în continuare a vizelor de muncă pentru lucrători de pe alte continente.

O altă problemă întâmpinată este faptul că nu s-au putut califica pentru obținerea de finanțări disponibile la diverse Ministere, deoarece compania are sediul în București, iar această regiune este exclusă de la finanțare, inclusiv pe partea de eficiență energetică. Un alt impediment este faptul că IMM-urile au prioritate, iar companiile mari sunt excluse.

Au reușit să exporte produse în Polonia (miniprăjitura Măgura), alegând acel stat deoarece categoria de dulciuri beneficiază de TVA redus de 5%, în timp ce în România este de 9%. Reducerea TVA ar face produsul mai accesibil pentru consumator.

Instersnack operează de 25 de ani în România. Piața este evaluată la peste 10.000 tone de produs în anul 2022, din care aproape jumătate din categorie este dominată de chips-uri din cartofi și semințe de floarea soarelui. Au de 20 ani o unitate de producție la Brașov și de 13 ani este construită la Ghimbav actuala unitatea de producție Intersnack unde 100% din capacitatea de producție din Ghimbav este acoperită cu cartofi de pe teritoriul României.

Această piață crește constant în volum. Consumul per capita de snack-uri sărate este în creștere, în România este de 5,8 kg, fiind peste media europeană 5 kg/locuitor.

Piața chipsurilor de cartofi este de peste 17.000 tone la nivel anual. Compania se preocupă și de identificarea și consilierea producătorilor locali pentru a construi parteneriate durabile.

Oportunitățile pe care le pot asigura în piață:

- proiecte cu subvenții, cu finanțări pentru fermieri pentru a asigura capacități de sortare, depozitare astfel încât produsul să corespundă normelor de siguranță alimentară;
- prețul plătit pentru materia primă a crescut cu 50% față de aceeași perioadă a anului precedent. Unul dintre motivele creșterii prețului din perspectiva fermierilor au fost lipsa continuării asigurării subvențiilor asigurate de stat care anul trecut erau mai mari, iar în momentul de față acestea ajung la maxim 200 euro/ha.

Piața de semințe de floarea soarelui este de peste 18.000 de t/an. În acest sector, compania este lider de piață, vânzând pe toate segmentele de semințe – albe, negre, pestrițe. Materia primă nu este de pe teritoriul României, deoarece majoritatea fermierilor duc lipsă de capacități de sortare care sunt primordiale în această industrie.

În prezent, compania testează două semințe hybrid pe care le cercetează cu fermieri din sudul țării, astfel încât în 3-5 ani în România să se producă sămânță pentru consum, care să corespundă normelor de siguranță alimentară. În principal, în România, producția de semințe de floarea soarelui este pentru ulei. De asemenea, oportunitățile pot fi îndreptate către mărirea spațiilor de stocare și sortare.

Bogdan Chiripuci (Manager Politici și Programe pentru Agricultură, **Clubul Fermierilor Români**) a subliniat importanța cartofului în alimentația românului. Există trei categorii de cartof: cartof de sămânță, cartof pentru industrializare și cartof pentru consum. Cartoful pentru sămânță este importat în proporție de 95%.

În România, cantitatea de procesare necesară este de aproximativ 150.000 tone ce poate rezulta de pe aproximativ 6.000 hectare. În 2022, la nivel național au fost cultivate cu cartof de industrializare 4.707 ha, suprafața mare fiind datorită sprijinului cuplat. Începând cu anul 2024, sprijinul cuplat pentru cartoful de industrializare nu va mai exista, astfel că suprafețele cultivate se vor reduce, iar fermierii se vor îndrepta către cartoful de consum.

În ceea ce privește cartoful de consum, în România se importă cantități mari, dar care nu respectă condițiile fitosanitare. Fermierii români trebuie să îndeplinească anumite criterii fitosanitare, dar în România ajung cartofi din afara UE, de exemplu Egipt, acolo unde fermierii nu sunt obligați să îndeplinească aceste criterii. Astfel, valoarea cartofului provenit din afară este mai mică, ceea ce se transpune într-o concurență neloială.

În privința semințelor de floarea soarelui sunt unități de procesare care procesează integral miezul și semințele. Din punct de vedere calitativ este de preferat să se proceseze strict miezul. Semințele de floarea soarelui sunt din ce în ce mai puțin cultivate în România, mai ales în Banat, datorită dăunătorilor precum cioara care este protejată prin actele normative în vigoare.

Compania **Trei Brutari** activează în domeniul snacks-urilor sărate de puțină vreme. La fabrica din Iași produc biscuiți dulci, sărați și populari. Capacitatea de producție este de 2.400 tone/an. Au optimizat costurile prin automatizare, ambalare individuală la bax, dar și ambalare finală la palet, acest sistem fiind implementat în anul 2022. Principalul ingredient al produselor este zahărul.

Este recomandat ca retailerii precum PENNY să aibă o mai mare susținere pentru produse 3RO prin alocarea unui spațiu mai mare la raft sau poziționare mai bună. De asemenea, în privința exporturilor, retailerii precum PENNY pot susține producătorul român să pătrundă pe piețele europene unde companiile activează. În plus, și organele statului ar trebui să facă mai multe pentru susținerea exportului. După finalizarea războiului din Ucraina, va fi nevoie de produse finite și este o oportunitate pentru producătorii români, Ucraina fiind o viitoare piață de desfacere.

Compania **Moara Cibin Sibiu** face parte din grupul Boromir. Fabrica de la Sibiu se ocupă cu procesarea cerealelor din grâu și porumb. De asemenea, produc și anumite dulciuri: halva, rahat, biscuiți, turtă dulce. Materia prima pentru fabricarea dulciurilor nu este reprezentată doar de zahăr, ci se utilizează și amidon (în România existând o sigură fabrică producătoare), glucoză, ulei de palmier, ulei floarea soarelui. Multe din aceste produse se importă fiindcă fie nu se găsesc pe plan local, fie au o calitate mai slabă atunci când se găsesc.

La fel ca și ceilalți producători, firma întâmpină dificultăți privind găsirea forței de muncă calificată, fiind nevoiți să caute personal pe care să îl instruiască.

ROMPAN: românii sunt mari consumatori de pâine și produse făinoase. Materia primă există în țară, iar făina se poate produce de orice tip. Membrii Rompan pot produce făină atât timp cât există cerere.

În industria alimentară lucrează aproximativ 150.000 oameni. Din aceștia, în morărit și panificație lucrează aproximativ 50.000. Una din problemele cu care se confruntă sectorul este lipsa forței de muncă, iar fluctuația personalului este mare. Un aport pozitiv în acest sector a fost asimilarea legii salarizării prin care industria alimentară a beneficiat de deduceri fiscale.

Românii consumă aproximativ 76 kg pâine/ cap de locuitor anual și aproximativ 15 kg produse de patiserie/ cap de locuitor. Tendința pentru consumul produselor de panificație este în scădere, iar pentru produsele de patiserie este în creștere.

Produse de patiserie pot fi încadrate în funcție de:

- Modul de ambalare: patiserie ambalată / neambalată;
- Termenul de valabilitate: produse de patiserie cu termen mic de valabilitate/ produse de patiserie conservate;
- Modul de comercializare: comerțul modern / comerțul tradițional.

Sectorul a fost afectat de efectele războiului din Ucraina. Grâul și făina importate sunt la prețuri mult mai mici față de nivelurile din România. Produsele de panificație și patiserie importate sunt mai slab calitative față de cele ale producătorilor autohtoni.

Din perspectiva asociației, este important reducerea risipei alimentare atât în cadrul fluxului tehnologic, cât și pe întreg lanțul de depozitare. În acest sens, se urmărește reglementarea termenului de valabilitate a produselor de panificație. (ex. pâinea neambalată are termen de valabilitate 24 ore).

Reprezentantul **European Pastry** a iterat faptul că în industria patisieriei și oul este un ingredient esențial, dar sunt puțini producători care fac oul tetra pack. De asemenea, prețul la făina provenită din Ungaria este mai mic decât cel din România datorită schemelor de subvenții pe care fermierii unguri le primesc.

Compania **Expertarom Food Industry** deține o fabrică la Sibiu acolo unde se produc materii prime pentru industria alimentară: arome, preparate de fruct, sosuri, toppinguri etc. Compania încearcă să producă cu materii prime din România, iar în acest sens vor să investească într-o nouă facilitate care va procesa fructe din România. În prezent, compania importă foarte mult din țări din Europa, în special din Polonia, deoarece prețurile sunt mai mici.

Compania **Boromir** are provocări legate de asigurarea produsului de făină dorit, de materia primă de bază, dar și de materiile prime secundare pentru că în mare măsură nu se găsesc în România, astfel producătorii sunt obligați să facă achiziții din afara țării. În privința oului pasteurizat, în România există o singură fabrică la Brăila iar calitatea produselor este sub ceea ce oferă furnizorii din Bulgaria. Acesta consideră că statul ar trebui să ajute cât mai mult producătorul de materie primă – făină, zahăr și ouă, iar ajutorul de stat ar trebui să fie acordat și celor care fac materii prime secundare.

Printre cele mai importante provocări se pot enumera:

- Fluxul mare de importuri de zahăr din Ucraina și alte țări membre ale Uniunii Europene la un preț mai mic datorită schemelor de subvenție din acele țări;
- Lipsa sistemelor de irigații;
- Deficitul mare de forță de muncă;
- Lipsa capacităților de stocare și sortare;
- Lipsa certificării produselor autohtone;
- Realizarea etichetării produselor 3RO astfel încât să fie diferențiate pentru îndeplinirea acestor criterii, dar să fie și în concordanță cu reglementările ANPC.

Pentru problemele din industria produselor de patiserie și snacks-uri au fost identificate următoarele puncte de soluționare:

1. Reglementarea importurilor de zahăr provenite din culturi tratate cu neonicotinoide.
2. Limitarea importurilor de zahăr provenite din piețe care oferă diferite subvenții sau mecanisme de reducere a prețului de vânzare, realizând astfel o concurență neloială.
3. Dezvoltarea unor linii de finanțare pentru irigații.
4. Acordarea unor subvenții de la stat pentru promovarea produselor la export.
5. Transpunerea legilor europene în legislația românească astfel încât să nu afecteze producătorii.
6. Realizarea unei trasabilități a tuturor produselor importate.
7. Alocarea unui spațiu dedicat la raft în marile rețele comerciale pentru produsele 3RO, astfel încât consumatorul să le poată identifica mai ușor.
8. Subvenționarea transportului produselor alimentare.
9. Regândirea criteriilor de acordare a punctajului la proiectele de finanțare, astfel încât industria alimentară și celelalte sectoare să poată atinge punctaje minime pentru criteriile de eligibilitate.
10. Colectarea de către INS a datelor pe fiecare tip de produs pentru o mai bună transparență a sectorului (biscuiti, croissante etc).
11. Extinderea termenului de valabilitate a produselor de panificație neambalate;
12. Conceperea unor scheme de finanțare direcționate către anumite sectoare sau subsectoare de activitate din industria de panificație.
13. Simplificarea procesului de aplicare pentru apelurile de finanțare.
14. Lansarea unor proiecte de finanțare special destinate produselor care îndeplinesc criteriile 3RO.

Minută masă rotundă #7 - Industria băuturilor spirtoase și a berii

În data de 18 mai 2023 a avut loc a șaptea întâlnire din cadrul proiectului 3RO desfășurat de PENNY (REWE România S.R.L.) în parteneriat cu Academia de Studii Economice din București.

Evenimentul a avut loc în sala Virgil Madgearu a Academiei de Studii Economice din București.

În cadrul acestei întâlniri au avut loc dezbateri repartizate pe trei secțiuni diferite:

- *Autorizații legislație, fonduri și acces la capital pentru dezvoltare;*
- *Materie primă - disponibilitate, ce se poate face pentru a crește producția în România;*
- *Care sunt nevoile din industrie? Unde sunt provocările? Ce se poate face?*

La întâlnire au participat reprezentanți ai PENNY (Daniel Gross - CEO, Marek Dolezal - COO, Daniel Costache - Head of Food Buying, Irina Butnaru - Corporate Communications Manager & Spokesperson, Lucian Pavel - Marketing Manager, Gabriela Mihailescu - Compliance and Public Affairs Coordinator, Maria Constantinescu - Team Leader, Florentina Nita - Achizitor, Iulian Paulet - Project Manager Achizitii, Diana Calinescu - Achizitor, Cristina Doboara - Achizitor), ai producătorilor din industrie (Julia Leferman - Asociația Berarii României, Romulus Dascălu - GARANT, Mircea Prodan și Florin Rădulescu - Prodal, Dumitru Toșa - ZAREA, Luminița Martin - Albrau, Iulius Chiriac - Bergenbier SA, Traian Marius și Morari Ioan - Nord Agroland, George Bădescu - Asociația Marilor Rețele Comerciale din România), dar și reprezentanți ai autorităților statului (Lucian Ovidiu Heiuș - Președinte ANAF, Dan Stoian - Director Executiv - Direcția Garanții în Nume și Cont Stat Persoane Juridice - FNGCIMM, Viorel Andrei - Director - AFIR, Ionuț Micu - Director General - Ministerul Energiei, Daniela Popa - Ministerul Agriculturii).

În prima parte a întâlnirii a fost expusă situația balanței comerciale din România. Conform datelor INS, în anul 2022, deficitul balanței comerciale pentru produsele agroalimentare a fost de 34 miliarde euro din care aproximativ 25% din deficit se datorează industriei mâncării procesate. Domeniul băuturilor spirtoase și berii acumulează și el o pondere importantă din deficitul balanței comerciale.

În deschiderea întâlnirii a avut cuvântul **Iancu Guda**, în calitate de moderator al discuției. Acesta a prezentat situația deficitului comercial și a punctat câteva dintre problemele recurente ale industriei de băuturi spirtoase și bere: accizele, economia subterană și concurența nelocală.

Tănase Stamule, decanul FABIZ-ASE, a susținut o scurtă prezentare a proiectului 3RO. Conform acestuia o discuție incipientă cu cei de la PENNY pe subiectul unui astfel de proiect a avut loc încă de acum trei ani, din timpul pandemiei. Mesele rotunde din cadrul acestui proiect au fost organizate în funcție de codurile CAEN, pe industrii, în funcție de ponderea fiecărei industrii în ceea ce privește deficitul balanței comerciale. În urma primelor șase întâlniri premergătoare celei de azi, au fost deja trimise rapoarte către liderii coaliției, multe dintre sugestiile venite pe partea de subvenții și scheme de finanțare fiind deja în faza de implementare la Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene. De asemenea, dumnealui a menționat că există o cerere în creștere a produselor românești și că singura soluție pentru reducerea inflației este creșterea producției naționale.

Daniel Gross, CEO PENNY, a prezentat principalele patru motive care au stat la baza inițierii acestui proiect. Un prim motiv invocat ar fi faptul că o mare parte din clienții PENNY caută la raft produse românești. O altă perspectivă adusă în discuție este cea a sustenabilității - prin creșterea producției locale, ar scădea rata importurilor și astfel ar fi redusă amprenta de dioxid de carbon (CO₂). De

asemenea, producția locală înseamnă produse mai proaspete, timpul de transport de la producător până la raft fiind redus considerabil.

Prin vânzarea produselor 3RO, gradul de prosperitate al comunităților va crește, iar asta ar determina totodată o creștere a puterii de cumpărare și nu în ultimul rând acoperirea deficitului din balanța comercială. Din analizele făcute de PENNY, dacă furnizorii lor ar produce cel puțin un articol în plus care să îndeplinească criteriile 3RO, compania ar avea aproximativ 20% din gama de sortimente în plus.

Marek Dolezal, COO PENNY, a afirmat că feedback-ul din partea clienților este că, după preț și promoție, cel mai important criteriu în decizia de cumpărare este criteriul 3RO. Astfel, au identificat o oportunitate mare pe piața românească din perspectiva a ceea ce pot oferi clienților români. Dumnealui ar dori să ofere consumatorilor produse 100% românești, dar este o provocare să atingă această țintă.

Daniel Costache, Head of Food Buying PENNY, a spus că la fiecare dintre cele șase mese rotunde de până acum au existat idei și măsuri care au fost preluate de autorități, parteneri și retaileri, inclusiv de PENNY. Integrarea pe verticală reprezintă acum o strategie nouă PENNY. În magazinele PENNY deja se găsesc marcate distinct la raft produsele 3RO, acestea beneficiind de o vizibilitate mai mare.

Proiectul a început acum doi ani cu scanarea întregului sortiment de aproximativ 2.400 de produse și au constatat că nu toate produsele îndeplinesc concomitent cele trei criterii. În mare parte, cauza deficitului de produse 3RO este din lipsa ingredientelor principale, a industrializării și/sau a procesării. Pe partea băuturilor spirtoase, principalele probleme sunt legate de procesele de distilare și îmbuteliere.

În ceea ce privește industria berii, specificitatea rețetelor este dată de către diferite tipuri de drojdii și hamei, drojdii care lipsesc din producția din România.

În privința sectorului de ambalaje, în România există o singură fabrică producătoare de sticlă care nu asigură necesarul din piață. Așadar, România importă sticlă pentru ambalarea băuturilor, existând un impact semnificativ al emisiilor de CO₂.

Asociația Berarii României - Industria berii este un exemplu de bună practică, deoarece 97% din berea consumată în România este produsă local, cu forță de muncă locală și parțial cu ingrediente din România. Industria berii creează un impact pozitiv în mai multe industrii - de la logistică la retail. Industria berii este sectorul cu 0% evaziune fiscală, contribuind direct cu peste 500 milioane euro net la bugetul de stat prin plata accizelor, impozitelor pe profit și impozitelor salariale, și cu peste 700 milioane euro contribuții pe tot lanțul valoric.

Volumul consumului de bere a scăzut în anul 2022 cu 5%. Costurile de producție au crescut cu 60% pentru producția de bere, creând astfel o presiune fiscală pentru producător odată cu majorarea accizei în anul 2022 la decizia Guvernului. Indexarea suplimentară a pus presiune pe producători, erodând cifra de afaceri a producătorilor de bere, ce nu a fost ajustată la prețul de vânzare al berii.

În privința materiilor prime, în anul 2017, ponderea celor care proveneau din România era de 70%, dar acum ponderea a scăzut la 50%. Una dintre cauzele acestei scăderi ar putea fi faptul că orzul de bere și, în special, hameiul se cultivă pe 270 hectare în România, deși există potențial de extindere până la 600 hectare pe care există încă instalațiile necesare cultivării. Hameiul este o cultură perenă și trăiește până la 25 ani. Infrastructura existentă nu este însă folosită din cauza discuțiilor privind retrocedările. O soluție în acest sens ar putea fi apelul la legea 17/2014 privind exercitarea dreptului la preempțiune.

O altă problemă a industriei este reprezentată de imposibilitatea de a accesa fonduri europene pentru înființarea plantațiilor noi.

Există o linie comună de finanțare pentru producătorii de hamei și struguri de masă, aceștia din urmă fiind prioritari la accesarea fondurilor. Astfel, fondurile nu ajung la fermierii de hamei, producătorii de struguri de masă având punctaj mai mare. O soluție pe care asociația a identificat-o ar fi folosirea terenurilor disponibile la Agenția Domeniile Statului și realizarea unui schimb de terenuri cu proprietarii care pot să acomodeze culturile de hamei.

În ceea ce privește accesibilitatea fondurilor europene, o soluție ar fi luarea unei decizii la nivelul Ministerului Agriculturii de a separa linia de finanțare pentru a permite fermierilor de hamei să acceseze o sumă care să le fie lor destinată, astfel încât să nu mai fie în concurență cu fermierii de struguri de masă.

GARANT - lipsa fabricilor producătoare de alcool etilic a provocat probleme mai ales în perioada pandemiei, nefiind disponibil la rafturi în perioada aceea suficient alcool sanitar (spirt). În România au existat două fabrici de alcool / spirt care au fost însă desființate. ANAF colectează 420 milioane lei/an din accize pe partea de spirtoase, dar suma reală pe care ar trebui să o colecteze se estimează între 1,8 - 2 miliarde euro/an. Evaziunea fiscală în acest sector este semnificativă, atingând cote de 85%-90%.

Consumul actual atinge 0,5 litri de alcool absolut pentru fiecare locuitor.

Materia primă se vinde în piețe în loc să fie organizat un flux de vânzare adecvat în care și statul să fie implicat (ex. precum în cazul Germaniei).

Nu se valorifică materia primă existentă pe piața locală. Suntem a treia țară producătoare pe partea de prună cu aproximativ 450 mii - 480 mii tone prune/ an.

În zona rurală există aproximativ 90.000 de cazane pentru producție, majoritatea necertificate. Consumul este mai mare în zona rurală.

Altă problemă o reprezintă standardele de la țuică, pălincă, vinars, care sunt aceleași din anii 1950.

Există acum accize de 8 euro/litru. O soluție ar fi accizarea mai mică, una raportată la puterea de cumpărare a consumatorilor români.

De asemenea, etichetarea adecvată a produselor („banderola” de la Imprimeria Națională) care să asigure și trasabilitatea produselor. În scopul combaterii comerțului de alcool neautorizat, se pot semna protocoale cu cei de la ANAF pentru controale în teren. Se pot implementa de asemenea noi standarde de către Ministerul Sănătății și Ministerul Agriculturii. Una dintre cele mai mari probleme o constituie piața neagră, mai exact concurența nelocală. Așadar, soluția ar fi combaterea comerțului de alcool neautorizat urmând modelul de succes din industria țigaretelor.

Reprezentantul **Prodal** – consideră că problema principală este legată de nivelul accizei. Pe lângă creșterile costului cu energia, prețul sticlei și toate dificultățile, Statul Român a mărit de două ori într-un an prețul accizei. Industria de alcool a scumpit cel mai puțin produsele comparativ cu restul industriilor (ex. +3-4%). Prețul nu se poate mări de câte ori crește acciza, deoarece mulți clienți nu ar mai cumpăra. Este o industrie cu potențial foarte mare, dar sufocată de o concurență nelocală:

- a) Avem băuturi spirtoase care se vând sub prețul accizei;
- b) În ceea ce privește combaterea concurenței nelocale se poate institui o legislație mai severă privind producția de alcool ilegală și educarea populației în acest sens. În anul 2015, piața neagră era de 75% iar azi, având în vedere creșterea moderată a accizei din ultimii ani, piața neagră s-a diminuat până la 47%.

Dumitru Toșa, Director General, ZAREA - Pe rafturile magazinelor există produse care nu plătesc acciza și asta se poate vedea din prețul acestor produse. Dumnealui menționează că reprezentanții ANAF ar trebuie să ia măsuri, mai ales că nu este normal să se producă produse alcoolice fără banderolă fiscală (fără timbru).

Dl. Toșa a menționat că 95% dintre produsele alcoolice produse în România conțin alcool importat din UE. Există unități de producție pentru alcool, dar sunt închise. O soluție ar fi suplimentarea bugetului pentru schema de finanțare din HG 895, dar și regândirea pe viitor a criteriilor de selecție a companiilor.

ANAF – nicio companie din industria băuturilor spirtoase și a berii nu a solicitat nicio întârziere la ANAF în ultimul an pentru a discuta probleme cu care se confruntă aceste industrii.

Evaziunea în cazul acestor produse, se poate împărți în două categorii: aproximativ 70% din comerțul cu amănuntul se face în marile lanțuri, așadar tot ce intră în marile magazine ar trebui să fie conform standardelor, iar 30% se vinde prin mici magazine, la colțul străzii etc. Evaziunea fiscală poate interveni în comerțul tradițional (se vând produse cu timbru fals, contrafăcute sau chiar fără timbru).

Consumul și producția proprie sunt foarte greu de oprit. În România există tradiția de producție de țuică (rachie de fructe) prin cazane neînregistrate, presupunând că se produce doar pentru uz propriu, nu pentru comercializare. Trebuie să existe un ansamblu de acțiuni pentru a combate ceea ce este de atât de mulți ani tradiție în materie de producere, consum și mici comercializări de produse distilate.

De asemenea, dumnealui a menționat că în Germania statul are un monopol pe produsele distilate și oricine produce astfel de produse trebuie să le vândă către stat. Ulterior statul distribuie produsele mai departe. Garantarea unui program de vânzare oficial este o idee ce merită mai multă atenție.

În ceea ce privește nivelul accizei, ANAF nu are putere legislativă privind o astfel de inițiativă. Accizele sunt reglementate de Uniunea Europeană. Împotriva evaziunii fiscale există deja la ANAF protocoale de colaborare în ceea ce privește concurența neloială. De asemenea, împotriva evaziunii fiscale, este de preferat să existe o colaborare între cei din industrie și ANAF pentru identificarea concurenței neloiale.

În curând va funcționa factura electronică. Astfel, s-ar putea urmări trasabilitatea produselor de la raft.

Prodal - o altă problemă este reprezentată de procesul birocratic de obținere al timbrei fiscale. Implicarea reprezentanților de la vamă este esențială pentru reducerea birocrăției.

Ministerul Energiei are în vedere lansarea mai multor programe pentru creșterea capacității de producție a energiei pentru autoconsum și pentru eficiența energetică.

La nivelul Ministerului Energiei există un buget de 415 milioane euro, iar lansarea următorului apel va avea loc în luna iulie.

Ministerul are în vedere lansarea apelului pentru surse de energie din eolian, solar și hidro, iar în viitor se vor raporta și la celelate surse de energie – biomasa, biotermal, geotermal.

În clasamentul privind obținerea finanțării, criteriul primar va fi quantumul ajutorului de stat cerut de fiecare aplicant. Schema de ajutor de stat și ghidul au fost construite plecând de la cerințele minime ale ajutorului de stat.

În trecut trebuia făcută o analiză economică, dar acum nu se mai cere studiu de fezabilitate, ci se va accepta o formă simplificată a acestui studiu. La depunerea proiectelor, fiecare aplicant va putea să depună declarațiile după ce au fost evaluați și contractați.

A fost încheiat un apel în colaborare cu Ministerul Agriculturii pentru lansarea unei scheme de 500 milioane euro dedicată operatorilor din sectorul agricol. În total sunt 915 milioane euro disponibili – ajutorul de stat solicitat. Pe site-ul Ministerului sunt descrise toate finanțările și legislația aferentă fondului pentru modernizare.

Ministerul încearcă să desfășoare în paralel apeluri pentru îmbunătățirea infrastructurii energetice, întărirea rețelei pentru a putea asimila energia produsă de către producători.

Albrau - deși compania Albrau este un IMM, aceasta nu a reușit să obțină fonduri alocate modernizărilor. Flexibilizarea ajutorului de minimis, fie prin acoperirea creșterii inflației prin majorarea sumei oferite de stat, fie prin acoperirea din bugetul propriu al beneficiarilor, ar putea veni în sprijinul producătorilor.

AFIR. Vor urma să fie lansate intervenții pentru fermieri inclusiv pe partea de procesare. Se lucrează la ghidurile consultative, urmând a fi postate spre consultare – astfel că așteaptă observații.

Sprrijinul nerabursabil este de 65%, deci contribuția beneficiarului este mai mare față de perioadele din trecut.

La nivelul Ministerului nu este programată o intervenție pentru cultura de hamei, sumele fiind alocate la comun. Cultura de hamei este o oportunitate pentru fermieri, iar suma de 1 milion euro/proiect este o suma bună.

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării rurale. România este printre primele locuri privind producția și suprafața culturii de prună – locul 1 la suprafața pomicolă a prunelor și locul 3 privind producția, așadar există un potențial extraordinar în privința materiei prime, dar este nevoie de campanii de conștientizare de creștere a utilizării materiei prime pentru diminuarea deficitului balanței comerciale. De asemenea, legislația pentru atestarea produselor tradiționale este pusă la punct, iar un obiectiv în acest domeniu ar fi creșterea producției produselor tradiționale și vizibilitatea lor la raft.

Direcția Garanții în Nume și Cont Stat Persoane Juridice – FNGCIMM - recomandă să fie adusă la discuții viitoare și Asociația Română a Băncilor, deoarece au un rol crucial în procesul de obținere al finanțării. Patronatele ar trebui să aibă o discuție cu finanțatorii ca să găsească soluții pentru astfel de finanțări.

FNGCIMM gestionează și programe din surse proprii: IMM Invest și schema de finanțare pentru Ucraina. Aceste programe sunt aprobate de Comisia Europeană (CE), dar sunt și garanții din surse proprii.

Foarte mulți beneficiari nu au aceste garanții și atunci intervine FNGCIMM. Fondul are un total de 50.000 de beneficiari care au accesat aceste finanțări. Garanțiile acordate au fost de peste 24 miliarde lei, ajutând la menținerea locurilor de muncă pe perioada pandemiei.

Codurile CAEN pentru producătorii din această industrie sunt eligibile. Sunt eligibile și companiile care au între 250 și 499 de angajați, deoarece se pot accesa până la 10 milioane lei. Subvenționarea dobânzilor a fost făcută pe 1 an de zile (pe IMM Invest a fost pe 8 luni), iar pe schema de Ucraina subvenționarea dobânzii este tot de 12 luni.

Nord Agroland - Reprezintă o companie mică care produce alcool etilic. Cultivă proumb pe 1.000 ha. În ultima perioadă au întâmpinat dificultăți, astfel că au avut o majorare de 15-80% la prețul produsului.

Compania pe care o administrează cultivă porumb pe un sol slab productiv comparativ cu cel din partea de Vest a țării. Ar fi de luat în considerare o subvenție diferențiată în funcție de zonă, având în

vedere că se impun cantități mai mari de îngrășăminte față de alte zone ale țării, acest lucru ducând la costuri mai mari.

Bergenbier - În ceea ce privește problema ambalajelor, sticla este un articol extrem de important, iar cu noile directive europene se va folosi din ce în ce mai des. O altă problemă este reprezentată de resursele umane, de aceea ar trebui discutat cu cei de la Ministerul Educației pentru a crea programe specifice.

Tănase Stamule, decan FABIZ – A menționat că în noua lege a educației există o consolidare a învățământului dual. Este gândit învățământul dual de la clasa a IX-a până la terminarea programului de masterat. Tot în actualul PNRR vor fi făcute mai multe centre regionale pentru învățământ dual, nu vor fi doar pentru universități. Universitățile se vor putea asocia cu liceele tehnologice și cu companiile interesate.

Pentru problemele din industria produselor de băuturi spirtoase și bere au fost identificate următoarele puncte de soluționare:

1. Apelul la legea 17/2014 privind exercitarea dreptului la preempțiune pentru a putea folosi infrastructura existentă.
2. Educarea populației în ceea ce privește cultivarea orzului de bere.
3. Constituirea unor scheme de finanțare create special pentru fermierii de hamei ca să nu mai fie în competiție cu producătorii de struguri de masă.
4. Alinierea accizei la nivelurile similare din statele vecine membre UE și adaptarea accizelor la puterea de cumpărare a consumatorilor;
5. Etichetarea produselor cu „banderola” (timbru) de la Imprimeria Națională pentru asigurarea trasabilității.
6. Crearea unor comisii mixte ANAF-GARANT pentru controale în teritoriu.
7. Refacerea standardelor privitoare la această industrie de către cei de la Ministerul Agriculturii în colaborare cu Ministerul Sănătății.
8. Garantarea unui canal de vânzare oficial pentru produsele distilate în gospodariile oamenilor - pe modelul german.
9. Combaterea concurenței neloiale prin dialog și colaborare cu asociațiile de profil;
10. Implicarea reprezentanților vamali pentru reducerea birocrăției în procesul de obținere a timbrelor fiscale.
11. Eliminarea produselor neetichetate adecvat de la rafturi, din târguri și piețe.
12. Flexibilizarea ajutorului de *minimis* (diferențierea subvenției în funcție de zonă și tipul de sol).
13. Crearea unei campanii de promovare și conștientizare în ceea ce privește consumul de produse 3RO.
14. Discuții între patronate și finanțatori pentru a găsi cele mai eficiente formule de finanțare a industriei.
15. Realizarea unui scheme de ajutor de stat la Ministerul Economiei pentru industria băurilor alcoolice.

Concluzii

O strategie națională coerentă poate duce la acoperirea aproape completă a deficitului comercial provocat de alimentele procesate, dar și de unele categorii de bunuri de consum (*ex. săpunuri, detergenți, cosmetice, etc.*).

Carnea de porc contribuie cu un deficit de 830 milioane de euro la deficitul României (raportat la anul 2012). Astfel, se impun câteva măsuri ce vor avea un impact considerabil:

- Reglementarea creșterii porcului în gospodării (ex: oprirea mobilității porcilor între gospodării; limitarea creșterii porcilor în gospodării pentru autoconsum, etc.);
- Subvenționarea maternităților de porci existente inclusiv în cele existente care nu mai au deloc efective;
- Integrarea fermierilor în marile lanțuri de aprovizionare ale marilor fermieri.

Atunci când discutăm despre industria pisciculturii cea mai importantă măsură ar reprezenta-o acordarea de subvenții pe suprafață și capacitate dovedită de producție. Acest ajutoare de stat și subvenții naționale pot fi pe modelul țărilor vecine, asigurându-se astfel o competiție loială între producători.

Industria laptelui și a brânzeturilor are o contribuție negativă la deficitul comercial de aproximativ 400 de milioane de euro. Printre măsurile cele mai importante spre a fi implementate recomandăm:

- Sprijinirea investițiilor prin re tehnologizare, România fiind singura țară care nu are instalații de uscare a zerului din Europa, deși proteina zer praf este foarte căutată;
- Reintroducerea proteinei în produsul finit;
- Acoperirea deficitului de lapte prin creșterea efectivului de bovine cu aproximativ 150.000 de capete în ferme re tehnologizate.

Hrana pentru animale de companie contribuie cu aproximativ 440 milioane de euro la deficitul comercial, iar mai jos am menționat numai o parte din măsurile care pot fi rapid implementate și care pot avea un impact de efect:

- Reintroducerea codului CAEN pentru hrana de animale de companie în lista sectoarelor eligibile pentru finanțare în viitoarea schemă de ajutor de stat de la Ministerul Finanțelor;
- Încurajarea creșterii capacităților de procesare a resturilor provenite din abatoare;
- Preluarea unor bune practici internaționale privind dezvoltarea industriei pe verticală, în special susținerea procesatorilor de produse din carne pentru a-și deschide centre de producție de mâncare pentru animale de casă.

Produsele de curățare, săpunuri și cosmetice sunt parte a industriei chimice, sector care contribuie semnificativ la deficitul comercial. Principalele recomandări sunt:

- Continuarea demersurilor privind debirocratizarea avizării activităților economice din industria petro-chimică;
- Încurajarea fiscalității pentru re folosirea ambalajelor industriale;
- Susținerea utilizării porumbului și grâului ca materie primă pentru ambalaje alternative.

Industria legumelor și fructelor ar trebui să fie una care să contribuie pozitiv la deficitul comercial, dar se întâmplă exact opusul. Recomandările principale sunt:

- Implementarea unor norme legislative care să asigure predictibilitate pe partea definirii legumelor și fructelor ca materii prime în unele industrii procesatoare;

- Acordarea de subvenții pentru partea de etichetare, transport și ambalare, ajutând astfel producătorii români să concureze competitiv cu companii din alte state vecine;
- Înființarea unor centre zonale de colectare, sortare și prelucrare.

Cu peste 320 de milioane de euro deficit comercial industria de patiserie și snack-uri propune câteva soluții cu impact semnificativ:

- Reglementarea importurilor de zahăr provenite din culturi tratate cu neonicotinoide;
- Limitarea importurilor de zahăr provenite din piețe care oferă diferite subvenții sau mecanisme de reducere a prețului de vânzare, realizând astfel o concurență neloială;
- Realizarea unei trasabilități a tuturor produselor importate.

Industria băuturilor spirtoase și a berii este un contribuitor net la bugetul de stat. Astfel, o serie de acțiuni și măsuri luate de guvern pot îmbunătăți considerabil balanța comercială:

- Apelul la legea 17/2014 privind exercitarea dreptului la preempțiune pentru a putea folosi infrastructura existentă;
- Alinierea accizei la nivelurile similare din statele vecine membre UE și adaptarea accizelor la puterea de cumpărare a consumatorilor;
- Garantarea unui canal de vânzare oficial pentru produsele distilate în gospodăriile oamenilor.

Ținând cont de cele peste 100 de recomandări din prezentul studiu putem afirma cu încredere că prin voință guvernamentală se poate ajunge destul de repede la o diminuare considerabilă a deficitului comercial.